

UMEÅ UNIVERSITET
Kulturgeografiska institutionen
Examensarbete i kulturgeografi
Våren 2012
Handledare: Marcus Ednarsson

”En levande skärgård – I teori eller verklighet?”

- En studie av Luleå skärgård

Helena Holm

Omslagsfoto: Helena Holm, 2010
Naturreservatet Skvalpen, Luleå skärgård

Förord

Tack till alla som hjälpt till och bidragit till denna uppsats på olika sätt. Tack till min handledare Marcus Ednarsson som väglett mig genom undersökningens gång. Tack till Luleå kommun som bidragit med fakta kring deras arbete i utveckling av skärgården och Göran Wallin, projektledare för utvecklingen av Bottenviken skärgård. Ett stort tack till de skärgårdsbor som intervjuats och som med stor gästfrihet berättat om sina liv ute i Luleå skärgård.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ABSTRACT	I
REFERAT	II
1. INLEDNING	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Problemformulering	2
1.3 Syfte och frågeställning	4
2. METOD	5
2.1 Tillvägagångssätt.....	5
2.2 Urvalsmetod	6
2.3 Material	7
2.4 Analys	7
2.5 Avgränsingar	8
2.6 Etiska aspekter.....	8
2.7 Svagheter med val av metod.....	9
2.8 Källkritik.....	10
3. TEORI OCH TIDIGARE FORSKNING	11
3.1 Lokalbefolkningens roll i turismutveckling.....	11
3.2 Problemområden för skärgårdsutvecklingen	13
3.3 Bilden av skärgården.....	14
3.4 Tidigare forskning om Luleå skärgård	15
3.5 Tillgänglighet och attraktion till öar	16
3.6 Varmvattenöar och kallvattenöar.....	17
3.7 Problem med utvecklingen av ö-turism	19
4. OMRÅDESBESKRIVNING	21
4.1 Luleå kommun.....	21
4.1.1 Luleå skärgård	22
4.1.2 Planer för utvecklingen av Luleå skärgård.....	24
4.1.3 Restriktioner för utveckling av Luleå skärgård	26
5. RESULTAT	28
5.1 Informanter.....	28
5.2 Respondenter	28
5.3 Informanters syn på utveckling av skärgården	29
5.4 Den icke-företagande skärgårdsbefolkningens syn på utveckling	33

5.5 Den egen-företagande skärgårdsbefolkningens syn på utveckling	34
5.6 Gemensamma synpunkter på skärgårdsutvecklingen	35
5.7 Den övergivna skärgårdsbefolkningen	38
5.8 Vi mot dem	42
6. SAMMANFATTANDE DISKUSSION	45
6.1 Olika parters syn på utveckling av skärgården	45
6.2 Vikten av en bra dialog	46
6.3 Skärgårdsbefolkningens syn förankrad i kommunens arbete	47
6.4 Slutsats	50
6.5 Fortsatt forskning	51
8. KÄLLFÖRTECKNING	53
8.1 Publicerat/trycka material	53
8.2 Muntliga källor	54
8.3 Internetkällor	55
BILAGOR	58
BILAGA 1, Intervjufrågor till skärgårdsbefolkningen	58
BILAGA 2, Intervjufrågor till projektledare för skärgården	59
BILAGA 3, Intervjufrågor till fritidschefen på Luleå kommun	60

ABSTRACT

The aim of this paper is to study the local inhabitant of Luleå archipelagos view of development in relation to the municipality of Luleå's development plans. The study lies in the social aspects where the island population's view on development is described and analyzed in relation to the municipality's goals and vision. Luleå archipelago is growing in a tourism perspective; it is therefore central to study the local inhabitants of Luleå archipelagos approach to development in general. Through qualitative interviews with both the island population and the municipality, an understanding for their view of development has been achieved and thereby compared to each other.

The results show that several of the stakeholders have the same positive opinions on the improvement of the archipelago. The island population sees several negative aspects of the municipality's work with the archipelago and the municipality also sees local constraints in their work.

The local inhabitants of Luleå archipelago is an important part in the development of the archipelago and is therefore considered to be an important voice in the planning. The importance of a good dialogue is highlighted in the results, where a good cooperation between all stakeholders related to the archipelago, should be strengthened.

Keywords: *Luleå archipelago, Luleå municipality, tourism, development*

REFERAT

Syftet med denna studie är att studera hur skärgårdsbefolkningen syn på utveckling i Luleå skärgård ser ut i förhållande till Luleå kommuns planer. Utgångspunkten ligger i de sociala aspekterna, skärgårdsbefolkningens syn kring utveckling beskrivs och analyseras i förhållande till kommunens mål och visioner. Luleå skärgård växer i ett besöksnäringssperspektiv, det är därför intressant att studera skärgårdsbefolkningens syn på utveckling i helhet. Genom kvalitativa intervjuer med både skärgårdsbefolkning och kommun har en förståelse för deras syn på utveckling skapats samt jämförts med det dokumenterade planerna för skärgården.

Resultatet visar att flera av parterna är överens om en positiv utveckling av skärgården. Skärgårdsbefolkningen ser dock flera negativa aspekter i kommunens arbete med skärgården och i kommunens arbete med skärgården ser även kommunen begränsningar.

Skärgårdsbefolkningen är en viktig del i utvecklingen av skärgården och anses därför bära en viktig röst i planeringen. Vikten av en bra dialog lyfts fram i resultatet där ett bra samarbete, mellan alla intressenter med anknytning till skärgården, bör stärkas.

Nyckelord: *Luleå skärgård, Luleå kommun, turism, utveckling*

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

Turistindustrin är en näring som täcker flera olika branscher, en näring som ökar runt om i världen och i stora delar av Sverige. Turism omfattar resor till och vistelse på platser utanför sin vanliga miljö (Turistdelegationen, 1995). Kustresor, skärgård och öar är ett av de områden som anses attraktiva för turister. Öar skiljer sig från fastlandet genom dess geografiska avgränsning. Av hela jordens yta räknas tio procent till öar och av jordens befolkning bor sju procent på öar. Jordens öar är ojämnt fördelade geografiskt och en majoritet finns koncentrerade på norra jordklotet (Baldacchino, 2007). Fenomenet skärgård eller archipelag är ett område med ett flertal närliggande små öar främst förekommande längs Skandinavien, Kanada och Chiles kust (Nationalencyklopedins hemsida, 2012). Luleå skärgård har uppstått i samband med inlandsisens tillbakadragning som under lång tid påfrestade jordytan. (Luleå kommun, 2012)

Luleå skärgård visar ett ökande besöksantal från övriga Sverige, närliggande länder men även från övriga världen, med en fördubbling av besökare mellan åren 2007 till 2010 (Luleå kommun, 2012). Det är intressant att studera hur skärgårdsbefolkningens syn på utveckling av skärgården ser ut generellt, i takt med att turistindustrin i kringliggande områden ökar. Det är bland annat viktigt att ta del av lokalbefolkningens kunskap för att kunna bedriva en effektiv planering av området. Främst för att förhindra en utveckling i fel riktning men även för att planeringen ska sträva mot den utveckling lokalbefolkning och turistindustrin vill se. Ett EU-projekt och ett samarbete mellan det fem nordliga kommunerna Skellefteå, Piteå, Luleå, Kalix och Haparandra påbörjades 2008 med en gemensam strategi "Bottenviken skärgård", för att bredda

turismutvecklingen i norr. Utöver den gemensamma utvecklingsstrategin startade även Luleå kommun ett eget utvecklingsprojekt för Luleå skärgård "Luleå skärgård – En levande skärgård" samma år (Luleå kommun, 2012). I ett utvecklingsarbete menar Hall (2008b) att det är viktigt att ta hänsyn till lokalbefolkningens åsikter och lyfta fram deras vilkor i stort, eftersom de utgör en del av utvecklingsområdet, det är en del av deras boendemiljö och blir därmed en del av den totala upplevelsen för besökare.

Traditionella näringar som fiske och jordbruk har minskat betydligt i Luleå skärgård (Luleå kommun, 2012). När näringar som fiske och jordbruk avtar är turismindustrin ofta nära till hands för att behålla områden som en skärgård, levande (Hall, 2008a). I fallet Luleå skärgård arbetar Luleå kommun med olika frågor för en "levande skärgård" (det vill säga en attraktiv miljö att besöka och bo i) men går arbetet alltid i rätt riktning? Vilka projekt prioriteras och vad tycker skärgårdsbefolkningen om utvecklingen? Konflikter kan skapa hinder i utvecklingen och kringliggande verksamhet. Det tar tid att exempelvis utveckla för turism, det krävs mycket planering, utvecklingen av skärgården kommer inte att ske i ett steg och det krävs samarbete mellan flera olika parter.

Denna undersökning syftar till att skapa en större förståelse för skärgårdsbefolkningens åsikter kring kommunens utvecklingsfrågor för skärgården. Genom att skapa en förståelse över vilka konflikter som finns mellan lokalbefolkning och kommun blir det lättare att sträva efter gemensamma mål.

1.2 Problemformulering

Det finns ett ökat intresse för forskning kring kallvattenöar men i förhållande till varmvattenöar är det relativt lite forskning gjord på

kallvattenöar. Det är därför intressant ur ett vetenskapligt perspektiv att studera skärgårdsbefolkningens syn på utveckling av en kallvattenö. Baldacchino (2007: s.430) beskriver Baums (1997) karaktäristiska egenskaper för kallvattenöar i norra Atlanten:

”Remoteness, small, discrete size; across the sea but not too far; Different but familiar; slower pace, back a bit in time; common heritage; distinct culture and language; wilderness environment; water-focused society; and distinctive nice attractions.”

Skärgården har under en längre tid stått under stora förändringar från jordbruks- och fiskesamhälle till avfolkning, utflyttning och en åldrande befolkning. (Luleå kommun, 2012) För att utvecklas i arbetet för en ”levande skärgård” krävs därför tillskott av nya näringar. Är turism en näring som det passar att satsa på i Luleå skärgård när andra näringar urholkas? Det finns potential och möjligheter för utveckling av Luleå skärgård i takt med att besöksnäringen ökar. Luleå skärgårds potential ligger bland annat i skärgårdens stora naturområden, närheten till vatten, stora isvidder vintertid och öarnas naturliga dragningskraft. Kommun och politiker sätter riktlinjerna för utveckling mot en ”levande skärgård” men i vissa fall ser målen olika ut bland olika intressenter, något som kan vara problematiskt i utvecklingen. För att främja tillväxt måste hänsyn till skärgårdsbefolkning och skärgårdsentreprenörers åsikter tas. Detta eftersom skärgårdsbefolkningen är en del av utvecklingsområdet och har ett ”local know-how”, det vill säga en lokal kännedom om skärgården (Hall, 2008b). Hall (2008b) menar att de kan uppstå problem och konflikter om lokalbefolkningens, i det här fallet skärgårdsbefolkningens åsikter läggs åt sidan i planering och utveckling eftersom det exempelvis kan visa sig i värdskap och behandlandet av turister på plats i skärgården.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att studera hur skärgårdsbefolkningens syn på utveckling i Luleå skärgård ser ut i förhållande till Luleå kommuns planer.

Utgångspunkten i denna studie ligger i de sociala aspekterna, skärgårdsbefolkningens syn kring utveckling beskrivs och analyseras i förhållande till kommunens mål och visioner. För att svara på syftet till denna studie ställs dessa frågeställningar:

- i) Vilken syn har skärgårdsbefolkningen på utveckling i Luleå skärgård?
- ii) Hur ser kommunens arbete med utvecklingen av Luleå skärgård ut?
- iii) Hur ser skärgårdsbefolkningens syn på utveckling ut i Luleå skärgård i förhållande till Luleå kommuns planer?

2. METOD

2.1 Tillvägagångssätt

En kvalitativ studie har genomförts för att få en djupare förståelse av det sociala samspelet mellan skärgårdsbefolkning och kommunens utvecklingsplaner. För att få en djupare förståelse för egenföretagande och icke-företagande skärgårdsbefolkningens åsikter kring kommunens arbete med utveckling i skärgården, har tio semistrukturerade intervjuer genomförts bland skärgårdsbor och utvecklingsarbetare. Den kvalitativa metoden semistrukturerade intervjuer valdes eftersom den tillåter plats för egna vägar i respondent och informants svar, vilket gjorde att intervjuerna inte blev lika styrda och mer flexibla. (Holme & Solvang, 1997) Respondenter är de personer som själva är delaktiga i de fenomen som studeras och informanter är de personer som står utanför det studerade fenomenet men som kan ha mycket att säga till om inom området. (Ibid). Med ett mer informellt samtal finns det större plats för respondenternas egna synpunkter att komma fram och därmed med egna ord uttrycka sina åsikter kring ämnet. (Ibid)

De respondenter som godkänt en intervju blev inbokade för en träff/telefonid där intervjun kunde ske i en behaglig miljö. Respondentintervjuerna genomfördes både hemma hos respondenten och via telefon och informantintervjuerna genomfördes endast via telefon. Flera av respondenterna var svårtillgängliga på grund av rådande isförhållanden, därför gjordes istället telefonintervjuer vid passande tillfällen för respondenten. Tio frågor har ställts vid varje respondentintervju, varje intervju tog ungefär en timme (se intervjumanual i bilaga 1) och beroende på hur svaren föreföll sig ställdes följdfrågor för att utveckla svaren. För att få en bekväm dialog med respondenterna och för att få en bild av respondenternas vardag började varje intervju med en naturlig fråga, här fick respondenterna berätta om sina liv i skärgården. När

en bild av respondentens vardag skapats gick frågorna över till vilka åsikter som fanns kring olika typer av utveckling i skärgården, för att avslutas med mer direkta frågor om kommunens roll i skärgårdsutvecklingen. Under samtalets gång noterades svaren grundligt. Efter intervjuerna transkriberades råmaterialet för att sedan analyseras i en tematisk analys. Resultatet analyserades genom de mönster och uppfattningar som framkommit under intervjuerna och för att förhöja vissa analyser har citat använts.

2.2 Urvalsmetod

För att uppfylla syftet och besvara frågeställningarna ansågs personer med anknytning till skärgården som viktiga respondenter. För att få en förståelse både för den icke-företagande skärgårdsbefolkning och för den egen-företagande skärgårdsbefolkningens synpunkter kring utveckling av skärgården, valdes båda dessa grupper ut till intervjuer. Tio intervjuer genomfördes: fyra stycken icke-företagande skärgårdsbor och fyra stycken egen-företagande skärgårdsbor samt två informanter, en arbetande på Luleå kommun och en arbetande för kommunen i ett utvecklingsprojekt för skärgården. Urvalet av personer som medverkat till studien valdes främst ut genom ett snöbollsurval. Den förste respondenten, rekommenderade den andre respondenten till studien vilken vidare föreslog ytterligare tänkbara respondenter och så vidare. Under de första intervjuerna var det flera av respondenterna som rekommenderade samma personer vilket gjorde att de sista personerna som intervjuades begränsades till dessa, både på grund av studiens tidsbegränsning men även på grund av att dessa personer ansågs vara mest relevanta för studien.

De två informanter som intervjuats ingår dock inte i detta snöbollsurval utan valdes ut eftersom de ansågs ha en relevant tyngd i deras arbetsposition. Efter tio intervjuer uppstod en form av mättnad. En bild av skärgårdsbefolkningens åsikter kring

kommunens arbete med utveckling av skärgården hade skapats samt en bra bredd av respondenter utspridda från norra till södra skärgården med varierande verksamheter hade intervjuats.

2.3 Material

Genom att läsa Luleå kommuns offentliga planer för Luleå skärgård "Luleå skärgård – En levande skärgård" och samarbetsplanerna mellan kommunerna Haparanda, Kalix, Luleå, Piteå och Skellefteå i EU-projektet "Bottenviken skärgård", har en förståelse för utvecklingsarbetet skapats. I strategin beskrivs tydligt vilka åtgärder som är aktuella för skärgården idag samt vilka åtgärder som är önskvärda att utveckla och underhålla i framtiden. Luleå kommuns hemsida har därmed också varit en av de huvudsakliga källorna. Informantintervjuerna bestod av fem frågor under cirka 30-60 minuter. Genom telefonintervjuer (se intervjumanualer i bilaga 2 & 3) med informanter från fritidsförvaltningen, Luleå kommun och projektledare för projektet Bottenviken skärgård, har en förståelse för deras arbete med Luleå skärgård i nuläget skapats.

För att skapa en förståelse av fenomenet öturism, rollerna inom turismplanering, destinationsutveckling, vikten av tillgänglighet samt för att få en överskådlig bild av tidigare forskning påbörjades studien med en litteraturoversikt. För inläsning av information till denna uppsats har ett antal böcker och vetenskapliga artiklar lästs. Här har universitetets databaser och Google Scholar varit främsta sökmotorer.

2.4 Analys

Respondenternas svar analyserades i en tematisk analys. Genom tematiseringen kunde olika kategorier och mönster identifieras. Olika teman valdes ut där konflikter, problemområden och viktiga ämnen för frågeställningen speglades i likheter eller skillnader bland intervjurespondenternas svar (Braun, 2006). Olika koder kunde identifieras i svaren och bildade därefter huvudteman som

bearbetades och analyserades. De teman som identifierats för denna uppsats är: *i) synen på utveckling, ii) övergiven och iii) vi mot dem*. Dessa teman har sedan använts som utgångspunkt i analysen av informanternas svar. Eftersom de är ett personligt urval av teman hade analysen kunnat se annorlunda ut genom en annan individs tematisering.

2.5 Avgränsingar

Uppsatsens undersökningsområde är avgränsat till Luleå skärgårds gränser geografiskt, till skärgårdsbefolkning och verksamma i skärgårdens synpunkter samt till aktuella och offentliga planer för Luleå skärgård. Att Luleå skärgård valdes till denna studie berodde dels på att skärgården till yta och antal öar är relativt stor i förhållande till de relativt låga befolkningsantalet, vilket möjliggör en förståelse av skärgårdsbefolkningens synpunkter på bara ett fåtal respondenter. Luleå skärgård är även intressant att studera i ett utvecklingsperspektiv, i takt med skärgårdens ökande besöksantal och på grund av de två pågående utvecklingsprojekten ”Bottenviken skärgård” och ”Luleå skärgård”. Urvalet av människor begränsades till skärgårdsbefolkningen eftersom andra grupperns åsikter redan studerats, exempelvis förståelsen för besökare av Luleå skärgård i Ankres (2007) forskning.

2.6 Etiska aspekter

Innan intervjuerna ägde rum tillfrågades även respondenterna om de önskade anonymitet. Ungefär hälften av respondenterna valde att vara anonyma och här togs ett beslut om att utelämna alla respondenters namn i studien. De två offentliga informanterna beskrivs dock under sina nyckelpositioner. Inför intervjuerna var det viktigt att planera frågorna och undvika oetiska frågor som kunde kännas obekväma för respondenter och informanter.

2.7 Svagheter med val av metod

Intervjuer kan leda till obekväma situationer och kan därmed framkalla svar som inte är korrekta eller reliabla. Det är viktigt att tänka på intervjuareffekter, att intervjuaren är medveten om att det finns och därmed försöka undvika ledande frågor. Det är viktigt att som intervjuare försöka hålla ett neutralt tonläge eftersom även intervjuaren kan ha åsikter kring ämnet. Något som bör tas i beaktning är även att det är en enskild persons analys där egna uppfattningar kan ha påverkat analysen. (Holme & Solvang, 1997)

Ett större antal personer hade kunnat intervjuas för att få en bättre helhetsbild av skärgårdsbors syn på utveckling. Men Holme & Solvang (1997) menar samtidigt att en kvalitativ metod som denna inte behöver visa en representerativitet för hela skärgården utan snarare ge en förståelse för enskilda individers syn på utveckling, något som framgick genom de tio intervjuer som genomförts. Det hade även varit intressant att få politikernas synpunkter i utvecklingen av skärgården men eftersom de inte svarat vid förfrågan föll denna del till studien bort. Att Länsstyrelsens röst kring utvecklingen av skärgården inte finns med i denna studie kan också ses som en svaghet men hade i en fortsatt studie varit en intressant åsikt att ta del av.

Tolkningen av resultaten har utförts genom en tematisk analys, där olika teman i intervjuerna lyfts fram. Istället för att göra en tematisk analys hade en kritisk diskursanalys kunnat användas, för att få fram de underliggande diskurserna mellan skärgårdsbefolkning och kommun. En kritisk diskursanalys studerar språket, de maktrelationer och motsägelser som finns inom området (Kvale & Brinkmann, 2009). Undersökningen hade även kunnat göras genom en mer kvantitativ metod. En enkätundersökning hade kunnat vara ett alternativt tillvägagångssätt för att få med fler respondenters svar och därmed göra en mer jämförande analys. Men en kvalitativ

metod valdes dock eftersom denna metod ansågs mest passande för att få en djupare förståelse inom ämnet och samtidigt lyfta upp de teman som speglades genom respondenternas svar.

Alla intervjuer har inte följt intervjufrågorna i ordning, dels på grund av att vissa frågor fungerat bättre som följdfrågor i ett tidigare skede, vissa frågor har under den totala intervjutidens gång flyttats om för ett bättre flyt och vissa frågor har aldrig ställts på grund av att svar på tidigare frågor lett till att nästkommande frågor förlorat sitt syfte. Ett oförutsett problem som uppstod under insamlingen av råmaterial var att metoden fick ändras från face-to-face intervjuer till telefonintervjuer. Detta på grund av rådande isförhållanden under förfallstiden i april månad, som gjorde tillgängligheten ut till respondenterna besvärlig.

2.8 Källkritik

En stor del av de internetkällor som använts kommer från Luleå kommuns egen hemsida vilket borde innebära att fakta och statistik kring befolkningssiffror och dylikt är korrekt. Det är dock viktigt att tänka på att Luleå kommun kan formulera sig till sin fördel, bland annat som en form av marknadsföring.

3. TEORI OCH TIDIGARE FORSKNING

3.1 Lokalbefolkningens roll i turismutveckling

För att skapa en tillfredsställd relation mellan den part som planerar och den part som blir planerad för är det viktigt att ett förtroende skapas. Förtroende är ofta uppbyggt på tidigare relationer och erfarenheter. Det är därför viktigt med ett kontinuerligt flöde av information för att upprätthålla de band som skapats mellan olika parter (Hall, 2008b).

”Trust is the glue that holds communities and societies together” (Hall, 2008b, s.220).

De följer ofta konflikter i utveckling av en destination, de konflikter som kan uppstå handlar ofta om de gemensamma resurserna såsom vatten, luft och offentliga områden. Intressenter är de individer, grupper och organisationer som har ett intresse i olika planeringsfrågor, som direkt påverkas av de projekt eller icke-projekt som tas av de som ska planera kring frågorna. Men användningen av resurser kan även skapa konflikter bland intressenter som inte planerar att utnyttja resurserna och bara ser ett intresse i att utnyttja platsens genom dess befintliga karaktär (Hall, 2008b). Förändringar är en normal process i samhället men när det handlar om turismutveckling kan det ibland gå för fort för berörda parter att ta in. Hall (2008b) menar därför att det är viktigt med planering, en hållbar planering som är anpassad till platsen och de intressenter och individer som interagerar med platsen.

Murphy & Murphy (2004) menar att samhällen är uppbyggda av ”the four business management functions”, kunder, industri, boende och regering, så kallade ”stakeholders” eller intressenter. Det är viktigt att alla dessa fyra funktioner bär upp och stödjer varandra på en jämn nivå för att turisminitiativ ska kunna utvecklas och lyckas. I

beslutsprocessen är det ofta många intressenter som känner att de måste kämpa för att bli inkluderade i processen och även om de blir inkluderade betyder inte detta att denna grupp kommer att vara en betydelsefull person i beslutet. Dessa beslut blir ofta kortlivade i förhållande till de beslut som tagits i beaktning med alla inblandade intressenter (Murphy & Murphy, 2004).

Individer som bor i ett område med en hög turismverksamhet har ofta flera olika roller och synpunkter kring turismindustrin. Perspektiven på turismutveckling brukar dock skilja sig beroende på om de är en vanlig boende inom turismområdet i förhållande till om de är boende och arbetande, antingen i eget företag eller som anställd, inom turistindustrin (Murphy & Murphy, 2004).

Det är viktigt att alla intressenter är medvetna om att de påverkar varandra på olika nivåer och att de därmed bör ha en förståelse för varandras positioner, behov och motivation för att få en lyckad utveckling. Vanliga boende eller lokalbefolkningen är den grupp av intressenter som egentligen inte är direkt kopplade till turistindustrin men som ändå bör vara med i planeringen om platsen ska kunna erhålla en mottaglig miljö (Murphy & Murphy, 2004)

Forskning kring relationen mellan lokalbefolkning och besökare på turistdestinationer har varit omfattande inom samhällsvetenskapen. Lokalbefolkningens attityder och åsikter kring turismutveckling har studerats. Murphy & Murphy (2004) menar att positiva och negativa mönster mellan olika delar av befolkningen har kunnat utläsas beroende på om lokalbefolkningen har en närhet och ett engagemang till branschen, beroende på hur stora volymer av turism branschen medför och hur stora likheter och skillnader det är mellan lokalbefolkningens kultur och besökarens ursprung. Genom den växande globala trenden inom turistindustrin och den ökande

påverkan på lokalsamhället har även planering för denna verksamhet fått mer uppmärksamhet.

Lankford & Howard (1994) beskriver i sin skala av *turismpåverkan* olika variabler som kan påverka lokalbefolkningens syn på turism, bland annat: Lokalbefolkning som är beroende av turism i sitt arbete, antingen indirekt eller direkt, har visat sig vara mer tillmötesgående mot turismutveckling. Den del av lokalbefolkningen som har turismen ”out of sight out of mind” visar sig också ha mindre problem med turismutveckling eftersom turismen ändå inte nämnvärt märks i deras omgivning. När lokalbefolkningen är involverad i olika beslut i den lokala utvecklingen visar de en positiv attityd till förändringar i samhället och dess turismutveckling. En större kunskap kring turism och vad turismen kan bidra med till samhället visar sig också vara en påverkande faktor i lokalbefolkningens attityd mot turism. Om lokalbefolkningens egna utomhusaktiviteter störs eller blir mer svårtillgängliga på grund av turismutveckling, försvagas ofta strävan om en fortsatt utveckling. Utveckling eller nedgång i kommunen i stort kan påverka lokalbefolkningens syn på turism. När turismen ses som en av de sista näringarna att satsa på, på grund av tidigare traditionella industriernas nedläggning, kan synen på turism förändras till det positiva.

3.2 Problemområden för skärgårdsutvecklingen

I Åbolands skärgård har den negativa befolkningutvecklingen studerats kopplat till perifera områden. En utflyttning och ekonomisk nedgång från rurala områden till urbana områden sker i skärgården (Bonsdorff et al., 2011), något som även syns på många andra rurala platser i den industrialiserade världen (Boyle, et al., 1998). De traditionella näringarna som jordbruk, fiske och skogsbruk urholkas vilket även medför en minskad service på dessa platser. En bidragande effekt av den utflyttnings som sker på

Åbolands skärgård är en åldrande befolkning med exempel där var fjärde lokalinvånare är över 65 år. Den höga åldern medför en låg skatteintäkt från lokalinvånarna och samtidigt höga hälso- och socialvårdskostnader, vilket skapar problem i utvecklingen av skärgården. (Bonsdorff et al., 2011)

För att se var en plats är i sin utveckling har olika modeller använts för att visa detta på ett överskådligt sätt. Butlers hänvisar exempelvis till "utveckling och marknadskurvan" som går att studera på öar, genom det sex stegen: utveckla, upptäcka, stärkande, expandera och stagnation eller avveckling. En annan modell som visar utvecklingen av en ös ekonomiska förändringar - från perifer jordbruks-ö till turism-ö, är Weavers modell som beskriver de tre stegen en ö genomgår: Utvecklingen från rural ö med jordbruk som främsta export, till jordbruk och turism tillsammans, vidare till en ö med dominerande turismnäring (Lockhart, et al., 1997).

3.3 Bilden av skärgården

Bilden av den svenska skärgården präglas av röda hus med vita knutar, fiskebodas, båtliv, klipphöllar, hav, djur och fågelliv. Bilden av skärgården påverkar de riktlinjer som sätts upp, hur miljön och verksamma aktörer ska vara och verka i skärgården vilket vidare medför att de lätt kan uppstå konflikter. Bilden av skärgården präglas av traditionella näringar som jordbruk och fiske och har i många fall marknadsförts genom TV-serier som Astrid Lindgrens "Saltkråkan" och visor av Evert Taube. I skildringar av skärgården och i bilden av skärgården framkommer sällan ekonomiska och sociala problem som avindustrialisering och utflyttning (Bohlin, 2011). Bilden av skärgårdsbefolkningen präglas av ett positivt och genuint folk (Ibid). Det är därför viktigt att bevara den sociala kultur som finns och arbeta med planering mot lokalbefolkningen, enligt ovannämnda resonemang av Murphy & Murphy (2004).

Skillnader mellan företagare på fastlandet och företagare i skärgården kan urskiljas. Det framkommer att företagare i skärgården med framgång inom turismindustrin i flera fall har större problem med lokala konflikter kring den fysiska miljön än företagare på fastlandet, detta dels för att miljön "ska" se ut på ett visst sätt i skärgårdsidyllen och även på grund av att lokalbefolkningen inte ville ha någon fortsatt utveckling av turism i skärgården, enligt Bohlin (2011). Här menar skärgårdsföretagare att de är flera intressenter som inte tar hänsyn till den del som turismen faktiskt medför, det vill säga ett förbättrat underhåll vad gäller infrastruktur, tillgänglighet och en större möjlighet för affärer att hålla öppet. Det är dock viktigt att komma ihåg vad besökarna av skärgården vill ha, är det den typiska skärgårdsidyllen utan större förändringar måste man försöka arbeta med en hållbar utveckling för alla (Ibid).

3.4 Tidigare forskning om Luleå skärgård

För att möjliggöra en effektiv planering i skärgården är det viktigt att skapa en förståelse för alla parter som direkt eller indirekt ingår i skärgårdsutvecklingen (Ankre, 2007). I Ankre (2007)'s forskning studeras synen på utveckling som besökare av Luleå skärgård har. Resultatet visar bland annat att 85 procent av besökarna anser att lugn och ro har betydelse under vistelsen i Luleå skärgård. Det är därför viktigt att tänka på denna aspekt i utvecklingen och bevarandet av skärgården. Enligt Ankre (2007) kan de vara bra att använda sig av zoner i planeringen av skärgården, det vill säga dela upp skärgården i zoner och exempelvis tillåta olika mycket buller i olika zoner beroende på områdets användningsområde. Att exempelvis bevara tysta friluftsområden från buller och utveckla de områden som är mindre känsliga för buller. Ankre (2007) menar även att respondenters platsidentitet skiljer sig beroende på hur starka emotionella band individen har till platsen, vilket vidare avgör hur individen ställer sig till utveckling och förändring.

3.5 Tillgänglighet och attraktion till öar

Öar är i mångt och mycket separerade och isolerade från andra delar av världen, vilket skapar en begränsning i tillgängligheten. Öars kulturella inslag skiljer sig ofta från närliggande kustremsor på grund av den isolerade karaktären, vilket vidare leder till färre nya kulturmöten (Baldacchino, 2007). Öars unika flora, fauna och arkeologi är även av intresse för många forskare. Intresset ligger bland annat i hur dessa områden utvecklats annorlunda i förhållande till fastlandet, på grund av öars karaktäristiska egenskaper. Dessa faktorer ökar attraktionskraften till öar på grund av att de anses ha en mer unik och bevarad karaktär (Ibid). Många öbor livnära sig på turismindustrin på grund av öars svårtillgänglighet vad gäller transport, export och import av andra varor till omvärlden (Ibid). Baldacchino (2007) menar även att det ibland är "litenheten" som en ö erbjuder som gör att den blir attraktiv för besökare. Ett exempel är människor som redan bor på en ö men ändå reser till mindre öar på sin semester. En ö med en broförbindelse eller tunnel till fastlandet kan enligt vissa definitioner inte längre klassas som en ö eftersom den i princip förlorat de karaktäristiska egenskaperna för en ö. Exempel som tas upp är Japan, där de har byggt broar till alla större öar (Ibid).

Lockhart, et al., (1997) ifrågasätter den unika stämpel som öar har och menar att öar som turistdestinationer börjar se likadana ut överallt. Öar med liknande typer av hotellkomplex, ödestinationer som fått sin sand importerad till stranden och öar med befolkning som knappt visar några kulturella skillnader. Enligt Lockhart, et al., (1997) finns det endast några få öar kvar som fortfarande har kvar de unika egenskaperna för en ö och ger exempel som Galapagos öarna. Att Galapagos fortfarande är unikt ifrågasätts dock av Baldacchino (2006) som menar att turismen exploderat på Galapagos de senaste tio åren och att ny infrastruktur byggs upp överallt, med exempelvis förslag på en tredje flygplats på ön.

3.6 Varmvattenöar och kallvattenöar

Forskning mellan varmvattenöar och kallvattenöar skiljer sig avsevärt i antal. Ett exempel finns i en bok av Conlin & Baum, *Island tourism: Management principles and practice*, om öar och öregioner. Den tar upp 93 olika exempel på varmvattenöar men tar endast upp 5 olika exempel som anses vara kallvattenöar. Det vill säga den största forskningen finns på varmvattenöar. Det finns dock författare som lyckats bättre med att adressera kallvattenöars aspekter, exempelvis Lockhart, m.fl., 1997 - *Island tourism: trends and prospects*. Oavsett om det är en varmvattenö eller en kallvattenö, är öar en plats som ger individer en möjlighet att fly vardagen (Lockhart, et al., 1997).

Studier av öar delas ofta in i de två ovannämnda kategorierna: "Varmvattenöar och kallvattenöar", varmvattenöar karaktäriseras av det tre S'en: "sun, sea och sand". Det vill säga den typiska paradisen med det varma behagliga klimatet, det varma klara vattnet och gästfrihet. Motivet för att resa till dessa öar är främst avkoppling och återhämtning (Baldacchino, 2007). Det har gjorts studier på flygplatser där turister blivit tillfrågade innan avresan "vad motivet till resan är?" och resultaten visar att ovannämnda "sun, sea och sand-kriterier" är några av de vanligaste kriterier för att resa till en ö, vilket också är idealbilden för de flesta när de tänker sig en ö (Lockhart, et al., 1997). Det går dock att ifrågasätta denna idealbild eftersom denna främst har uppkommit på grund av turismindustrins marknadsföring (Baldacchino, 2006). På Kanarieöarna syns ett återkommande mönster i den äldre generationen av besökare, lojala resenärer som reser till Kanarieöarna för att de varit där förut och känner till platsen (Moreno Gil, 2002).

Kallvattenöar karaktäriseras av de tre I'en: "ice, isolation och indigenous people". Kallvattenöar har ofta en kort säsong, låga luft

och vattentemperaturer, starka vindar, ofta dåliga badmöjligheter med ett fåtal stränder, ett flertal klippor och en mer karg miljö. Motiven till att resa till dessa öar är i flera fall för turister med mer speciella intressen, ofta efterfrågade av en mindre mängd och av en viss typ av människor, äventyrliga, utforskande och som söker en mer vild miljö. Lockhart, et al., (1997) tar upp de planeringsproblem som uppstår vid utveckling av "kallvattenöar": På grund av kallvattenöars väderbaserade korta säsong och något svåra tillgänglighet under vissa delar av året är kallvattenöar ofta säsongsberoende och speciellt beroende av turistindustrin under högsäsong. För att lösa det problem som kommer med masssturismen frammarsch på öar, finns det turismplanerare som försöker förändra och fördela turistflöden mot kallvattenöar. Den här typen av äventyrsturism har blivit hållbar de senaste åren i takt med att "gamla" turister som redan besökt "varmvattenöarna" försöker hitta nya ställen att utforska (Baldacchino, 2007). Baldacchino (2006) menar att denna form av turism skulle vara mer hållbar och att dessa turister kommer närmare naturen än de turister som reser till "varmvattenöar" där den större delen av ön är exploaterad av olika turismaktörer i artificiella miljöer.

Ett intressant mönster som syns mellan varm- och kallvattenöar är variationen av besökare. Baldacchino (2006) tar upp en intressant tabell som visar skillnader mellan olika varm och kallvattenöar. Tabellen visar hur många turister som årligen besöker de olika öarna, hur stor befolkningen är i förhållanden till dessa och hur stora öarna är i kvadratmeter. Ett exempel i tabellen är Luleå skärgård i Sverige, med cirka 80 invånare, cirka 1 000 turister per år och med en landyta på 10,000 kvadratkilometer, i jämförelse med Banks skärgård utanför Kanada som har den dubbla befolkningen på cirka 160 invånare, nästan 7 gånger större till ytan med sina 67,340 kvadratkilometer men endast 50 turister som årligen besöker. I jämförelse med ovannämnda kallvattenöar har det flesta

varmvattenöar en betydligt större befolkning, är dock ofta mindre till ytan men har samtidigt även en betydligt större turismindustri.

Kallvattenön Island respektive varmvattenön Barbados har studerats i en narrativ analys där en komparativ studie har gjorts. De olika fenomenen kall- respektive varmvattenöar har jämförts mot varandra, hur aktiviteter skiljer sig åt beroende på respektive ös klimat. Studien visar att varmvattenöars dagliga aktivitet och verksamhet av både öbefolkning och besökare, främst pågår i närheten av vattnet medan kallvattenöars befolkning inte rör sig vid vattnet överhuvudtaget på grund av att det ibland kan vara en livshotande kall miljö (Baldacchino, 2006). Forskare verkar dock vara överens om att kallvattenöar har en mer unik natur, mindre exploaterade, en mer genuin befolkning och ofta en ganska låg befolkningsmängd, vilket vidare leder till stora öppna obebyggda ytor utan infrastruktur. Lokalbefolkningen är i många fall inte intresserad av att utveckla turismen på ön till en högre nivå (Lockhart, et al., 1997) och (Baldacchino, 2006).

3.7 Problem med utvecklingen av ö-turism

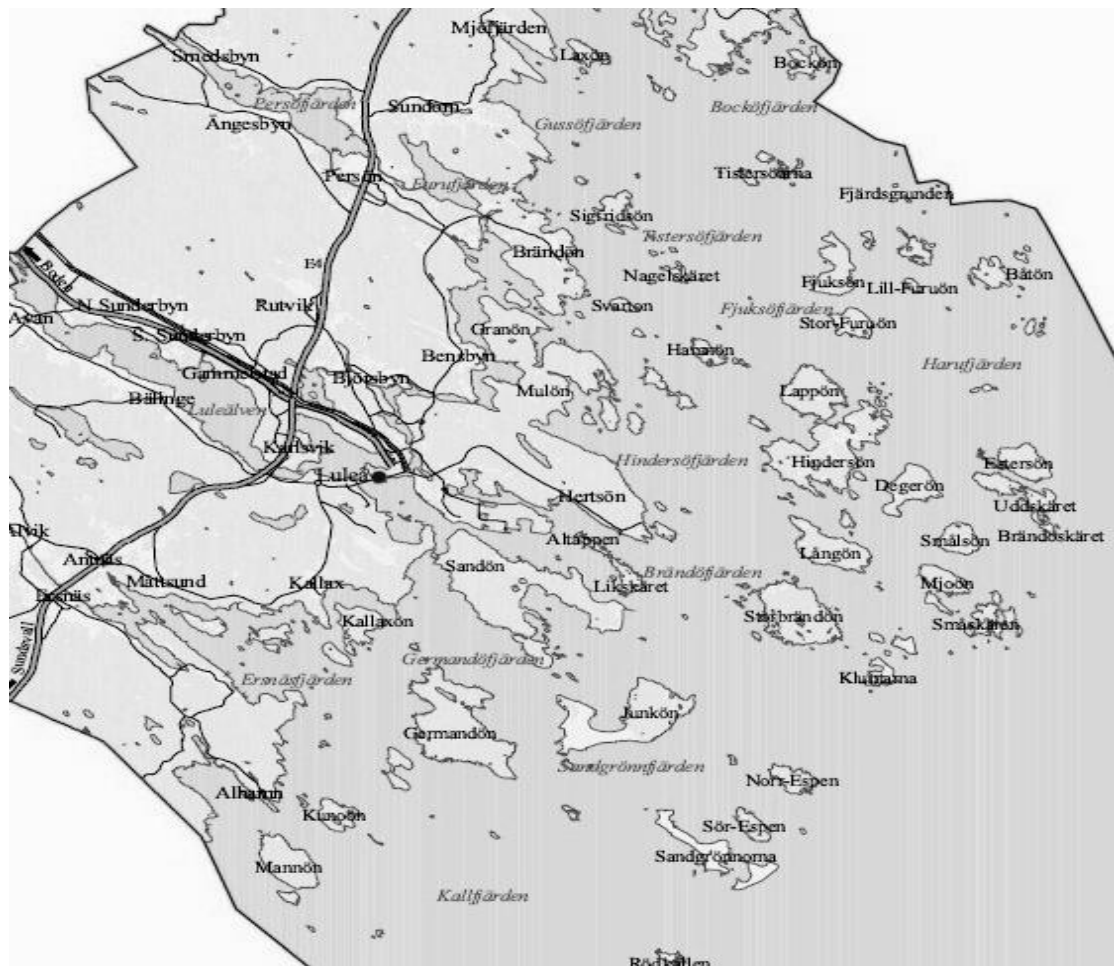
Eftersom öar ofta är begränsade till ett litet geografiskt område kan en för kraftig utveckling av ö-turism leda till överexploatering. Det är därför viktigt att veta när varje ö når sin maxkapacitet gällande alla aspekter för en hållbar utveckling. Det är viktigt att veta vilka konsekvenser som blir i förväg. Att veta vilken kapacitet miljön på ön klarar av för att kunna fortsätta hålla samma standard och veta vilken social påfrestning som är möjlig för att det forfarande ska vara hanterbart för lokalbefolkningen (Lockhart, et al., 1997). På Kanarieöarna har de exempelvis sett att utvecklingen gått för fort, det har varit för lite regleringar och lagar och expanderingen av hotellkomplex och dylikt har bara axelererat (Moreno Gil, 2002).

Ett annat problem som ofta uppstår vid utvecklingen av kallvattenöar är en bristande efterfråga. Det måste finnas en efterfrågan till att utveckla infrastruktur som vägar, hotell, hamnar och restauranger för besökare och öbefolkning. På många kallvattenöar finns det inte ens etablerade hotell för utomstående att bo på och i vissa fall är den enda boendemöjligheten för turister att bo hos lokalbefolkningen. Därav är turismens påverkan inte alltid speciellt synbar men skulle dock ändå kunna ha en mycket större påverkan på miljön på grund av naturens orördhet, än en redan exploaterad ö (Baldacchino, 2006).

4. OMRÅDESBESKRIVNING

4.1 Luleå kommun

Luleå kommun har ett invånarantal på cirka 74 000 med en medelålder på 41,1 år. Kommunens större näringar är koncentrerade inom stål och verkstadsindustrin, där Luleå tekniska universitet bidrar i forskning med fokus på metallurgi och IT. Handel och upplevelseverksamhet är även viktiga näringar som dominerar i Luleå. Ett av de främsta besöksmålen i Luleå är Gammelstads kyrkstad, upptaget som världsarv på UNESCOs världsarvslista. (Luleå kommun, 2012)

Karta 1: Karta över Luleå skärgård och delar av Luleå kommun.

Källa: Luleå kommun, 2012

4.1.1 Luleå skärgård

Luleå skärgård ligger i Luleå kommun i Bottenviken som en del av Norrbotten skärgård med Kalix skärgård i norr, Piteå skärgård i söder och Luleå stad i väster. Luleå skärgård består av 1 312 öar, kobbar och skär och det är cirka 3 mil från fastland till de yttersta öarna. Luleå skärgård förändras oupphörligen i utseende genom den årliga landhöjningen på cirka 0.9 mm, med en expanderings i storlek på cirka 2,25 hektar per år, på grund av skärgårdens låglänta struktur. (Luleå kommun, 2012) Skärgårdens kulturhistoria sträcker sig som minst tillbaka till 1500-talet, då dåtidens yrken i skärgården präglades av bland annat jordbruk, skogsbruk, sälfångst och fiske. En historia som idag speglar sig i bland annat kvarlämningar, gamla fiskelägen, Sveriges nordligaste öjordbruk och en aktiv fiskeverksamhet. (Lundholm, 2010).

År 2010 var 125 personer bofasta i Luleå skärgård, en medelålder på 52.8 år, utspridda på 10 olika öar med största koncentration av öbor på Sandön, cirka 50 invånare. De öar som idag har permanentboende och kommunala anläggningar är Degerön, Esterön, Finnklipporna, Hindersön, Junkön, Sandön, Långön, Storbrändön, Kallaxön och Kälkholmen. Av de 125 personer som är bofasta i skärgården är 14 stycken näringsidkare, främst inom jordbruk, skogsbruk, fiske, transport, handel och hotell- och restaurang. (Luleå kommun, 2012) Det finns dock ingen samhällsservice såsom skola och äldreboende och de mataffärer som en gång i tiden funnits, finns inte kvar i skärgården. Utöver den fasta befolkningen finns det drygt 1 000 fritidsboende och 158 bäddar i olika anläggningar för turistboende i Luleå skärgård. Vintertid är skärgårdens tillgänglighet begränsad för allmänheten till Sandön, Junkön, Storbrändön och Hindersön som går att besöka genom de isbilvägar som plogas upp och underhålls. Utöver bilvägarna är skärgården även tillgänglig för snöskoter och svävare. Sommartid är tillgängligheten till skärgården större med turbotar som trafikerar

efter turlista till skärgårdens större öar. Utöver turbåtstrafiken finns det cirka 20 båtar med chartermöjlighet och drygt 30 gästhamnar för fritidsbåtar. Det årliga besöksantalet till Luleå Skärgård beräknas ligga kring cirka 70 000 personer och här är endast passagerartrafiken och fritidsbåtar sommartid och konferensdeltagare och besök vid anläggningar vintertid medräknat. (Luleå kommun, 2012)

Norrbottens skärgård har sin unika karaktär som världens enda bräckvattenskärgård på grund av älvarnas sötvatten som rinner ut i havet. Skärgården har närheten till midnattssolen som gör sommaren ljus dygnet runt, de unika isvägarna som gör det möjligt att transportera sig med exempelvis bil på havsisen vintertid och många av öarna är bevarade med den karaktäristiska bilden av en skärgård. Genom Luleå kommuns många fritidsbåtägare tar kommunen platsen som en av Sveriges fritidsbåttätaste kommuner, med en fritidsbåt på var åttonde invånare. (Luleå kommun, 2012)

Bild 2: Fiskestugor på Brändöskär, Luleå skärgård
Foto: Helena Holm, 2009

4.1.2 Planer för utvecklingen av Luleå skärgård

I strategin för "Bottenviken skärgård" ingår utvecklingsplaner för de fem nordliga kommunerna Haparanda, Kalix, Luleå, Piteå och Skellefteå. Utvecklingen av Luleå skärgård gäller öar utan fast landförbindelse och delar av de kustnära fastlandet (Luleå kommun, 2012). I denna sammanfattning av utvecklingsplaner kommer dock fokus ligga på utvecklingsplanerna för Luleå kommuns strategi mot Luleå skärgård.

I visionen för Luleå skärgård vill kommunen öka attraktionskraften och arbeta med kvalitet, tillgänglighet och service i ett helårsperspektiv. Luleå kommun vill öka antalet boende i skärgården, förbättra kommunikationerna och få fler företag att etablera sig i skärgården för att öka turismen. I visionen tas bevarande av skärgårdens kultur- och naturvärden, miljö och landskapsbild till konsideration. (Luleå kommun, 2012)

I strategin för Bottenviken skärgård vill Luleå kommun arbeta för ett bra samarbete mellan olika parter för att bilda en enhetlig syn i marknadsföring och utveckling. Marknadsföringen är en central del i utveckling för att stärka varumärket Luleå skärgård. Här arbetar Luleå kommun även med de fem andra kommunerna i strategin för Bottenviken skärgård och vill genom marknadsföringen nå ut till den internationella marknaden med namnet "The Islands of Swedish Lapland".

Några av de centrala utvecklingsmål som nämns i strategin för Bottenviken skärgård är en "levande skärgård"; förbättrade boendemöjligheter, infrastruktur, kommunikation och underhåll. Här arbetar kommunen med utbyggnationer av sina egna bokningsbara stugor, där det pågående projektet är två nya stugor på Brändöskär, i det yttersta havsbandet, som kommer att drivas av Luleå kommun. För en förbättrad infrastruktur korrigeras

turbåtstrafik genom fler turer, med en utökning av säsongen till tidigare trafikerade öar samt en kontinuerlig strävan i arbetet med en förbättrad daglig arbetstrafik. En prioriterad åtgärd är även en bro över till Sandön, något som i dagsläget är en kostnadsfråga. Luleå kommunen arbetar med uppmuddring av farleder och infarter till olika gästhamnar för en förbättrad tillgänglighet för fritidsbåtar och turbåtar. De aktuella åtgärdsområdena är: Trollerisundet (ett svårnavigerat område mellan Hindersön och Långön), Bullerhamnsviken på Småskär (med en idag komplicerad infart på grund av ett flertal stenar) och Rödkallen (upprustning av hamn för den första anöringsön för båtsbesökare som kommer söderifrån). Ytterligare en prioriterad åtgärd i förbättringen av infrastrukturen i skärgården är undehåll av vägar på Hindersön och Junkön. Luleå kommun arbetar med upprustning och underhåll av hamnar och en viktig del i det vardagliga underhållet i Luleå skärgård är tömning av sopkärl på alla öar, främst det öar med någon form av anläggningar såsom gästhamnar, vandringsleder, bastu och bokningsbara stugor, som lockar till sig besökare och därmed sopor (Luleå kommun, 2012). Ett viktigt mål i en förbättrad kommunikation är även säkerställandet av en fungerande mobiltäckning, detta menar kommunen ökar säkerheten i skärgården och skärgårdens attraktivitet både för boende och för besökare.

De miljömål Luleå kommun arbetar med vad gäller skärgården är *"Hav i balans"*, *"en levande kust och skärgård"* samt *"en god bebyggd miljö"* (Luleå kommun, 2012). Här är det viktigt att både djur och människor trivs i den miljö som utvecklas, mot samlingsbegreppet en *"levande skärgård"*.

I ett besöksnäringssperspektiv finns det flera delområden som anses vara utvecklingbara. Här menar Luleå kommun att skärgården är en av Luleås främsta turistattraktioner. Kommunen vill inrikta utvecklingen i Luleå skärgård mot ett tillväxtperspektiv, näringslivet

ska stå i fokus. I utvecklingsarbetet med Luleå skärgård bör det också finnas möjligheter för större investeringar att äga rum. Generellt vill Luleå kommun inte stå bakom den entreprenöriella utvecklingen av skärgården, kommunen vill istället fungera för att främja utvecklingen av egen-företagande i skärgården. Detta ska ske genom exempelvis förbättrad infrastruktur och kommunikation, för en ökad tillgänglighet ut till skärgården men även genom olika kurser för entreprenörer i skärgården med inriktning mot företagande. Här anser Luleå kommun att det finns en stor utvecklingspotential inom naturturism, med exempel som "Wildlife watching" och utveckling av sportfisket.

4.1.3 Restriktioner för utveckling av Luleå skärgård

Det finns flera restriktioner i utvecklingen av skärgården: Strandskyddet gäller på alla öar, det vill säga ett byggförbud råder 100 meter från strandkant om inte dispens erhålls av kommun eller Länsstyrelsen. All typ av vattenverksamhet (Luleå kommun, 2012) som exempelvis byggnation av hamnar eller muddring kräver tillstånd av Länsstyrelsen som sedan provas i miljödomstolen. Det finns flera fornlämningar i skärgården bland annat övergivna fiskelägen, labyrinter, gravrösen och tomtningar som är skyddade av kulturminneslagen. En del av Luleå skärgårds öar och skär skyddas även av Naturvårdslagen och även här kan Länsstyrelsen i vissa fall ge dispens. Luleå flygplats påverkar bullernivån, främst i södra delen av Luleå skärgård, vilket medför byggförbud eller restriktioner för ny bostadsbebyggelse på 50 kvadratmeter. Övrig bebyggelse på andra öar i Luleå skärgård kan förväntas sträva efter det traditionella byggnadssättet för skärgården, det vill till exempel se röda hus med vita knutar. (Luleå kommun, 2012) Även kostnader är i många fall en restriktion eller ett hinder i utveckling av skärgården. Omfattande muddringsprojekt kostar pengar, renovering av hamnar likaså och utveckling av samhällsservice såsom omsorg, kommunikation och

sopphantering kan bara ske om behovet finns och politiker godkänner en utbyggnad. (Luleå kommun, 2012)

Utöver ovannämnda restriktioner och lagar finns det även skyddade områden i Luleå skärgård såsom Naturreservat (Luleå kommun, 2012), det vill säga ett område som är markerat för att skydda värdefull natur och för att uppnå riksdagens bestämda miljökvalitetsmål (Naturvårdsverket, 2012), Natura 2000-områden (Luleå kommun, 2012), det vill säga ett skydd mot värdefulla naturområden med arter och livsmiljöer som har ett gemensamt intresse mellan EU-länderna, (Länstyrelsen, 2012) fågelskyddsområden (Luleå kommun, 2012), det vill säga områden med ett rikt och störningskänsligt fågeliv där vistelse i området kan vara förbjuden (Länstyrelsen, 2012) och på vissa delar av ön Junkön bedrivs militär skjutverksamhet med tillträdesförbud. (Swedish Lapland, 2012)

5. RESULTAT

5.1 Informanter

De två intervjuade informanterna arbetar med utveckling och underhåll av skärgården. Informant 1 arbetar med utvecklingen av projektarbetet "Bottenviken skärgård" och kommer därmed kallas projektledare i resultatet. Informant 2 arbetar med utvecklingsfrågor för Luleå skärgård som fritidschef på fritidsförvaltningen, Luleå kommun och kommer därmed kallas fritidschef i resultatet. I utvecklingsarbetet strävar de efter en ökad besöksnäring och en attraktiv och "levande skärgård".

5.2 Respondenter

De åtta respondenter som intervjuats är alla permanentboende i Luleå skärgård eller på sammanbindande skär till Luleå skärgård. Några av respondenterna har varit permanentboende i Luleå skärgård sen cirka 20 år tillbaka men majoriteten av respondenterna har varit skärgårdsbor hela sitt liv. Flera av respondenterna har även fritidshus eller fiskestuga på annan ö än deras permanenta boende i skärgården. Åldern på respondenterna varierar mellan 44 och 75 år och av de 8 intervjuade är endast en respondent kvinna. Fyra av de intervjuade driver någon form av verksamhet i skärgården, några av respondenterna bedriver även flera verksamheter, inom näringarna fiske, jordbruk, transport, underhåll och hotell och restaurang. Utöver dessa verksamheter arbetar även vissa av respondenterna ideellt med utvecklingsfrågor av skärgården och ytterligare en av de respondenter som inte nämns som arbetande i skärgården har fram till för två år sedan varit arbetande i skärgården sedan många år tillbaka. Respondenternas liv i skärgården präglas av företagande, hobbyfiske, friluftsliv, båtliv och annan fritidsverksamhet, gemenskap där alla hjälper alla, livet i skärgården kan även nämnas som mycket väderberoende och säsongsvaryerande.

5.3 Informanternas syn på utveckling av skärgården

Kommunens arbete med skärgården är uppdelat i två ansvarsområden, ett driftansvar och ett utvecklingsansvar. När det gäller driftansvaret är det främst underhåll av skärgården. Kommunen ser till att båthamnar och bokningsbara stugorna är i bra skick, håller rent ute i skärgården och ser till att övrig service, såsom sophämtning på öarna fungerar. Fritidschefen menar att en stor del i arbetet för en förbättrad service på öarna är hantering och hämtning av sopkärl, både från de öar med kommunala stugor men även från de öar som är populära resmål. I kommunens arbete med skärgården anser informanterna att kommunen kontinuerligt arbetar med skärgårdsutveckling. Fritidschefen uppskattar en årlig budget för hela Luleå skärgård och menar att den hamnar på ungefär 8 miljoner kronor. Här framkommer det att de genomförs satsningar för skärgården varje år men att de utvecklingsprojekt som pågår, bidrar till variation i utvecklingen från år till år. Samtidigt menar projektledaren att de generellt görs för lite satsningar på skärgårdsutvecklingen i Luleå skärgård.

Ett av de främsta målen i utvecklingen av skärgården anser informanterna är att möjliggöra för de entreprenörer som vill eller redan verkar i skärgården. Informanterna anser att kommunen inte ska vara den som driver verksamheter som exempelvis restauranger utan snarare vara den som står för infrastrukturen till de olika verksamheterna. Samtidigt beskriver fritidschefen att kommunen arbetar med att öka utbudet i skärgården genom att bygga fler stugor. Projektledaren menar att de behövs fler anläggningar i skärgården, drivna av egen-företagare, men att de ofta uppstår problem eftersom exempelvis Länsstyrelsen i många fall avslår projekten. Informanten menar att det kan handla om miljöfrågor och tillstånd för vattenverksamhet och här går inte alltid utvecklingsfrågor och bevarandefrågor hand i hand. Det är även

viktigt att alla kan ta sig ut i skärgården oavsett om besökarna har egen båt eller inte.

Informanterna nämner att kommunen har en stark utvecklingsvision för Luleå skärgård och arbetar för att utveckla denna del av kommunen. Men en anledning till att de planerade utvecklingsområdena ibland faller bort i arbetet med en "levande skärgård" beror helt enkelt på att kommunen har för lite pengar att röra sig med. Här tar fritidschefen exempelvis upp det stundande exemplet med den tänkta upprustningen av Rödkallens gästhamn och uppmuddring av det smala inloppet för båtarna, som precis fått avslag.

"Fick offerten till kommunen förra veckan, blev chockad över priset och var tvungen att ta bort den planerade åtgärden från listan, blir så makalöst kostsamt"
(Informant 2)

För att främja utvecklingen av skärgården har kommunen startat två olika projekt. Det första projektet handlar om att arbeta med ett bättre affärstänk hos skärgårdsentreprenörerna. Kommunen arbetar med utbildning för att främja tänket i entreprenörernas verksamhet, genom att bland annat bli bättre på att marknadsföra sig själv och utveckla sina produkter med ett bredare sortiment med exempelvis upplevelser under större delar av året. Det andra projektet strävar efter att förbättra infrastrukturen, muddra, bygga fler stugor, bryggor och tillgängliggöra skärgården för alla. Fritidschefen menar bland annat att de skett förbättringar inför kommande sommar med en utökad skärgårdstrafik och en förlängning av säsongen för turbåtarna in i september månad, vilket bland annat är av stor betydelse för internationella turister och mer lokala besökare som vill plocka bär och svamp. I utvecklingen av skärgården anser även informanterna att det är viktigt med bra pendlingsmöjligheter för

arbetande skärgårdsbor och skolbarn. Här anser informanterna att de finns bra möjligheter redan idag men att de alltid är viktigt att se över den mest effektiva lösning för alla. Under förfallstiden, det vill säga när isen varken bär eller brister, är det viktigt att det finns en förfallstrafik, det vill säga den trafik som kan trafikera under denna period, och här finns resurser såsom plåtbåt, svävare och helikopter.

”Vi utökar skärgårdstrafiken, ännu fler ska kunna besöka skärgården. Vi köper mycket mer turbåtstimmor i år än tidigare år” (Informant 2)

I utvecklingen av skärgården anser fritidschefen att det är rimligt att bara utveckla vissa delar av skärgården. Informanten menar att kommunen i sin planering bör peka ut de områden som är aktuella för utveckling och de områden som exempelvis inte bör bebyggas, att arbeta med redan populära områden och därmed göra skärgården mer attraktiv. Fritidschefen menar att det finns fyra målgrupper som kommunen arbetar med i utvecklingen av skärgården, Lulebor, besöksnäringen, boende i skärgården och företagare i skärgården. Här vill kommunen tillfredsställa alla grupper så gott de går men en av informanterna poängterar dock att det är omöjligt att göra alla nöjda.

Informanterna ser dock problem i utvecklingen av besökare till Luleå skärgård. Informanterna menar att det är svårt att göra skärgården synlig för Luleå kommuns befolkning, här uppskattar fritidschefen att ungefär hälften av Luleås lokalbefolkning aldrig varit i skärgården trots att möjligheten finns. Kommunen arbetar därför med att uppmärksamma olika grupper om skärgården, bland annat genom skolan.

En av anledningarna till att skärgården idag inte är ett väletablerat besöksmål i kommunen tror projektledaren beror på att Luleå sedan

lång tid tillbaka är en idrottsstad vilket gör att idrottsevenemang varit starkare besöksmål. Här menar projektledaren även att kommunen gör satsningar med enorma summor pengar på idrotten i förhållande till de små summor pengar som läggs på Luleå skärgård. Här anser projektledaren att de inte finns någon bra balans mellan kommunens satsningar men att de som arbetar inom skärgårdsutvecklingen ändå har lyckats bra med de små resurser som funnits att tillgå.

”Idrotten är stark, i medvetandet hos folk, folk tänker idrott, svårt att göra en attitydförändring! Men idag är de fler som besöker skärgården än de som besöker hockeyn och skärgården kan skapa många fler arbetstillfällen. Jag skulle önska att skärgårdsturismen hade samma status som annan näringsverksamhet” (Informant 1)

Fritidschefen tar även upp politikerns syn på utvecklingen av skärgården. Här menar informanten att politiker de senaste åren börjat nämna Luleå skärgård som en viktig del i utvecklingen av Luleå kommun, något som är ett steg i rätt riktning för skärgårdsutvecklingen. Generellt menar informanten att en större diskussion kring skärgården på högre nivå även underlättat arbetet med utvecklingen av skärgården.

Fritidschefen menar att dialogen mellan kommun och skärgårdsbefolkning är bra. I de fall skärgårdsbefolkningen sköter om plogning, eller stickningar (utmarkering) för isvägar och skoterleder ger kommunen bidrag. Skärgårdsföreningen är den främsta länken mellan kommun och skärgårdsbefolkningen, de bjuds in till samrådsmöten och dylikt. Vid speciella situationer, exempelvis vintertid vid dåliga isförhållanden, händer det att kommunen har daglig kommunikation med skärgårdsbor som behöver hjälp med transporter. Utöver den dialogen anser även

kommunen att det har direktkontakt med entreprenörerna i skärgården samt de två båtklubbarna.

5.4 Den icke-företagande skärgårdsbefolkningens syn på utveckling

Två av de respondenter som endast bor i skärgården visar en annan syn på utveckling än den del som både bor och är egen-företagande i skärgården. En av de icke-företagande respondenterna verkar inte vilja se en utveckling av skärgården och en av de icke-företagande skärgårdsborna som inte arbetar inom besöksnäringen verkar vilja se en sparsam utveckling. Dessa respondenter vill gärna ha sina öar för sig själv och menar att de inte behöver ske någon utveckling överhuvudtaget på deras egen ö. Ett av motiven till att bosätta sig ute i skärgården verkar därmed vara de lugn som medföljer i ett glesbefolkat område som skärgården.

”Det finns ju redan tillräckligt med uthyrningsstugor på flera öar, turbåtar verkar de ju vara tillräckligt av och fritidshus är det alldeles tillräckligt med” (Intervjuperson 1)

Samtidigt är det ingen av den icke-företagande skärgårdsbefolkningen som verkar störas av det rörliga friluftslivet i skärgården, de besitter snarare en positiv syn på friluftslivet, trots en negativ syn på utveckling överlag. På frågan om skärgårdsbefolkningens erfarenhet kring dagens turism i skärgården säger samma person:

”Trevligt med turism på ön i den vanliga skärgårdsidyllen, trevligt inslag” (Intervjuperson 1)

Det finns en blandad bild i den icke-företagande skärgårdsbefolkningens syn på utveckling. Skärgårdsborna är

konservativa i sin syn på utveckling av skärgården. De vill både se en bevarande utveckling av det gamla kulturlandskapet där skärgården snarare bör bevaras än utvecklas för exempelvis fler besökare. Respondenterna ser samtidigt en utveckling av fler besökare till skärgården som ett måste för att hålla skärgården levande. Att denna del av respondenter svarar annorlunda kan bland annat bero på att de inte har någon direkt ekonomisk vinning i utvecklingen av skärgården men det kan även ha att göra med att respondenterna gjort ett medvetet val och flyttat till skärgården för att bo i ett område som inte påverkas lika mycket av den ständiga utveckling som sker på många andra platser idag.

5.5 Den egen-företagande skärgårdsbefolkningens syn på utveckling

De respondenter som är egen-företagande i skärgården visar ett större intresse i skärgårdens utveckling i förhållande till de som är icke-företagande i skärgården. En uppfattning som verkar påverkas av att en "levande skärgård" ger en förbättrad infrastruktur med mindre transportkostnader, ett ökat besöksantal för de som bedriver besöksverksamhet och en större ekonomisk vinst i den egna verksamheten. Ett av de problem som framkommer kopplad till transporterna i skärgården är att turbåtarna gör för korta stopp på vissa öar för att den näringsverksamhet som bedrivs ska hinna tjäna pengar på besökare och att de därmed krävs någon form av övernattning för besökare vid längre stopp.

"Våra gäster får sitta på turbåt i x antal timmar, tur och retur för att kunna besöka oss i x timmar, de måste finnas fler möjligheter" (Intervjuperson 5)

Samma respondent menar att skärgårdsutvecklingen de senaste åren snarare gått bakåt än framåt i besöksantal, trots de satsningar

som gjorts och menar att de har att göra med för stora kostnader och för lite pengar till bland annat turbåttrafiken.

*”Bara bakåt bakåt bakåt, aldrig så dålig turbåtstrafik som förra sommaren, en dag stannade den inte ens på vår ö. Jag upplever att kommunen vill men att de inte satsar, om de bara satsar två miljoner till hade de varit jättebra”
(Intervjuperson 5)*

En respondent menar även att det är svårt att veta vad kommunens egentliga mål med skärgården är, trots att visionen för skärgården beskriver utveckling och en ”levande skärgård”.

*”De drar sig för de dyra kostnaderna, muddra farleder, bygga, svårt att veta vad de egentligen har för mål. När det väl kommer till kritan har kommunen inga pengar”
(Intervjuperson 4)*

5.6 Gemensamma synpunkter på skärgårdsutvecklingen

Flera respondenter verkar tycka att utveckling för att bevara den tradition och kultur som finns i skärgården är positiv. Att främja den historiska turismen och lyfta fram fler berättelser kring skärgården verkar vara ett önskemål. Här är fisket viktigt eftersom de alltid har funnits en fisketradition i skärgården. Flera av respondenterna anser att kommun, Länsstyrelse och politiker sätter käppar i hjulen genom bland annat fiskeförbud och muddringsförbud.

”Vi lever ett bra liv här ute, fiskar, men fiskeförbudet, dumheter, tråkigt, en tradition som funnits i århundraden, som om vi bedriver kriminell verksamhet, man har en eld i naturen och fisket är en del av hela grejen, inga stora mängder. Länsstyrelsen som håller kontrollen. Du kan aldrig drömma om vilka resurser som

sätts till för att stoppa privatfiskare – de har flygplan, svävare, de satsas miljoner. Felsatsningar!”
(Intervjuperson 3)

En annan respondent uttrycker en liknande mening:

”De försöker rödmärka laxen, de få som fiskar på ön kommer missgynnas. Man ryser verkligen för utvecklingen, sportfiskarna är otroligt starka, sportfiskarna som ligger bakom förbudet. Den som tar mest fisk är sälen, säljakten borde utökas istället”
(Intervjuperson 5)

Överlag är de skärgårdsbor som intervjuats positiva till utveckling av skärgården, de ser fördelar med ett ökat besöksantal vilket medför en högre efterfrågan på underhåll och förbättrad infrastruktur och kommunikation för alla. En förbättrad infrastruktur som i sin tur skapar möjligheter för att fortsätta bo och verka för en ”levande skärgård”. Flera av respondenterna har inte en negativ syn på kommunens arbete i utvecklingen av skärgården även om alla respondenter är överens om att det finns mycket i arbetet som kan förbättras vad gäller dialog mellan skärgårdsbefolkning och kommun, förbättrad infrastruktur, kommunikation och underhåll.

”De försöker ju, de har gjort mycket för turismen, tack vare turbåtarna, alla har möjlighet att ta sig ut i skärgården” (Intervjuperson 2)

Respondenterna menar överlag att kommunen i de flesta fall arbetar för en utveckling i skärgården, men att de finns fall då kommunen genom sina beslut och ideér verkar tänka tillbakagång snarare än utveckling och att de samtidigt ser ”viktiga kostnader som förstora kostnader”. Flera av respondenterna menar att kommunen i vissa

fall arbetar mot sig själv i utvecklingen av skärgården och ser exempelvis förslaget (och i dagsläget även beslutet) om en indragning av sopkärl i skärgården som en försämring i den service som bör finnas. Här menar respondenterna att de snarare blir mer kostnader i längden av en sådan indragning.

”Man har pratat om att börja plocka in soptunnor, nu är de tänkt att fritidsbåtar ska ta hand om sina egna sopor, då slängs de över bord istället. Vi säger tvärtom, folk som är ute i skärgården vill ju inte ha illaluktande sopor i båten. Hellre mer sopkärl i skärgården. De kanske är kostsamt för kommunen men tillika bättre att lägga några tusenlappar på det” (Intervjuperson 4)

Flera av respondenterna menar att behovet av en större konkurrens i skärgården behövs inom alla näringar för att utvecklas, fler anläggningar att besöka, fler båtrederier för att öka tillgängligheten och en bättre marknadsföring. I en ökad konkurrens ser även flera respondenter en konkurrens med kommunen som en nackdel och menar att kommunen inte ska konkurrera ut privata aktörer. Här menar man att det främst bör vara entreprenörer som driver utvecklingen framåt med kommunens hjälp kring praktiska problem som infrastruktur, kommunikation och underhåll jämsides med denna utveckling. I kommunens arbete mot fler entreprenörer behöver de även lyssna mer på de entreprenörer som redan verkar i skärgården och som redan har bra kunskap om skärgården.

”Jag skulle vilja ha en restaurang på varje ö, fler restauranger ökar intresset för hela skärgården... men kommunikationer och transporter är A och O för att utveckla skärgården... Jag tycker man ska lyssna mer på entreprenörerna här ute, kliva ner från pedestalerna och lyssna på de som vet hur de är” (Intervjuperson 8)

En annan respondent trycker på vikten av olika roller i skärgårdsutvecklingen:

”Luleå kommun utvecklar skärgården med nya stugor, egna stugor! Jag upplever att privata ska driva de olika verksamheterna och att kommunen ska driva möjligheterna och istället hjälpa privata. Inte lätt att konkurrera med kommunen” (Intervjuperson 5)

5.7 Den övergivna skärgårdsbefolkningen

Den åldrande befolkningen i skärgården är tydlig och speglas i den oro som finns bland skärgårdsbefolkningen. En oro om att utvecklingen mot en ”levande skärgård” istället ska vända över till skärgårdens avveckling när den äldre generationen dör ut. Respondenterna menar att om inte den yngre generationen börjar se ett intresse av att bo och eventuellt arbeta i skärgården kommer det inte heller finnas någon som driver en ”levande skärgård” framåt.

”Vi måste få ut fler bofasta i skärgården, annars dör skärgården, om tjugo år kommer det inte finnas någon som fixar skoterleder, de krävs kunskap och ork, snart är alla för gamla. Det låter som domedagen men man blir orolig för utvecklingen, skulle de bara bli en sommarskärgård skulle de vara kört, nu hålls allt efter, hus och marker!” (Intervjuperson 5)

Det finns fortfarande flera eldstjälmar kvar i Luleå skärgård, det vill säga de personer som brinner för utveckling och som kämpar för en ”levande skärgård”. Av respondenternas svar att döma är dessa eldstjälmar en bristvara, i takt med åldrande befolkning och utflyttning. Här anser respondenterna att det är viktigt att Luleå kommun ser denna del av kommunen som en resurs så den inte

hamnar i skymundan. Något som speglas i intervjuerna är att skärgårdborna känner sig bortglömda i vissa situationer, att kommunen inte alltid tar hänsyn till skärgårdborna i sin planering och att de i vissa fall är en dålig dialog angående kommunens framtida planer. Tre respondenter menar att dialogen mellan skärgårdsbefolkning och kommun är tillfredställande och betonar att de i alla fall tror att de har en bra dialog med skärgårdsföreningen. Två av dessa respondenter antyder även att det i vissa fall känner sig bortglömda i planeringen, exempelvis vid planeringen av turbåtslistor. Två av respondenterna påpekar att de som bedriver företagsverksamhet verkar ha en bättre dialog med kommunen än de skärgårdsbor som är icke-företagande i skärgården. Här menar två av respondenterna att de i vissa fall inte blivit informerade överhuvudtaget av kommunen vid förändringar och att de istället varit tvungen att söka information i media och fått andrahandsinformation av exempelvis turbåtsarbetare.

En av respondenterna menar att även om det generellt är en bra dialog mellan kommun och skärgårdsbefolkning uppkommer det ibland situationer när skärgårdsbefolkningen undrar varför de inte blivit tillfrågade i frågan.

”Ibland märker man att man tänker – Varför blev inte jag tillfrågad, det där hade jag gärna kunnat få uttala mig om, ibland känner man sig bortglömd” (Intervjuperson 4)

En annan respondent uttrycker:

”Underhåll får vi sköta om själva, de informerar egentligen ingenting, kommunen tar betalt för arrendet och informerar om vad man inte får göra, inte sätta upp staket, speciella krav för plantering och husen ska vara

*rödmålade med vita knutar och svart plåttak”
(Intervjuperson 1)*

Att skärgårdsbefolkningen ibland måste kämpa för att inte bli bortglömda är ett genomgående mönster i svaren av deras syn på vardagen ute i skärgården. De gör sig hörda genom olika förslag och skrivelser på utveckling till kommunen och är exempelvis rädda för att bli bortglömda och få den trafik som faktiskt trafikerar ut till skärgården indragen.

Ungefär hälften av respondenterna är bosatta i norra skärgården, norr om inloppslederna och hälften i södra skärgården, söder om inloppslederna. Spridningen på företagande aktörer i skärgården ser ungefär likadan ut. Även här framkommer det problem i hur resurser fördelas och hur satsningarna görs. Här är de främst de respondenter som är bosatta i den norra delen av skärgården som ser behov av en förbättring. Denna del av skärgårdsbefolkningen verkar känna sig mer bortglömd än den del som bor i södra skärgården. Respondenter från den norra delen av Luleå skärgård menar att de största satsningarna görs för den södra delen av skärgården.

*”Södra skärgården blir favoriserade hela tiden med
exempelvis bättre turbåtstrafik” (Intervjuperson 5)*

Synen på kommunens arbete med skärgården är inte alltid positiv. Flera påpekar att det många gånger handlar om för stora kostnader i utveckling och att kommunen därmed backar undan. Flera av respondenterna menar att det egentligen är friluftslivet som håller skärgården levande och inte den fasta befolkningen. En del av respondenterna anser dessutom att de satsningarna som görs främst är för det rörliga friluftslivet. Här menar respondenterna att för att det rörliga friluftslivet ska fungera behöver kommunen även göra

satsningar för skärgårdsbefolkningen. Skärgården behöver ses som ett alternativt område att bo i där exempelvis kunskap kring stickning av isvägar (det vill säga utmarkering av vägar och leder för besökare och skärgårdsbefolkning) och mätning av istjocklek, lever vidare bland skärgårdsbefolkningen. Här framkommer det med andra ord att skärgårdsbefolkningen tycker att de är viktigt med ett samspel mellan skärgårdsbefolkningen, det rörliga friluftslivet och kommunen.

Det speglas ett mönster av frustration i respondenternas svar, kommunen avger löften om olika utvecklingsområden i skärgården som sedan aldrig fullföljs. Skärgårdsbefolkningen tror att detta beror på för höga kostnader när de väl gäller eller något organisatoriskt fel i arbetet med utveckling av skärgården på kommunen. Några av den egen-företagande skärgårdsbefolkningen upplever att politiker vill utveckla skärgården men att de fastnar på tjänstemannanivå. Respondenterna antyder att de har skett en förändring i utvecklingen av skärgården på kommunen de senaste åren.

*”Kommunen har städat bort skärgårdsavdelningen!”
(Intervjuperson 3)*

En annan respondent uttrycker en liknande mening:

”Upplever att kommunen städat bort skärgården, inte en bra dialog längre” (Intervjuperson 5)

Flera av respondenterna menar att arbetet med skärgårdsutveckling lagts åt sidan och att mer fokus lagts på annan typ av fritid, här ger flera av respondenterna som exempel *”ett större fokus på idrott”*. En av respondenterna menar även att de borde finnas fler på kommunen specialiserade inom skärgårdsområdet.

Även vid olycksfall och förbättrad säkerhet anser sig respondenterna i vissa fall vara bortglömd trots att en ökad säkerhet är ett av kommunens många mål för skärgården. Här syns ett tydligt mönster av klagomål främst mot den avveckling av telefonkopparledningar som pågår. Detta främst eftersom möjligheten att ringa nödsamtal minskar, speciellt om det mobila nätet är nere. Skärgårdsbefolkningen anser sig även vara avlägsna i vissa fall när det gäller sjuktransporter och anser att möjligheten att ha ett transportmedel tillgängligt dygnet runt borde vara en självklarhet. Det finns ett mönster bland skärgårdsbefolkningens åsikter som menar att politiker tycker att skärgårdsbefolkningen får acceptera sin situation som skärgårdsbo.

”Dom verkar tycka att vi får skylla oss själv som bosatt oss på en ö!” (Intervjuperson 3)

Här menar skärgårdsbefolkningen vidare att vissa samhällsfunktioner måste fungera i skärgården också, trots att skärgårdsbefolkningen försöker ha förståelse för den nedsatta samhällsfunktionen.

5.8 Vi mot dem

I flera av intervjuerna speglas ett mönster av *vi mot dem*, det vill säga att det finns en maktrelation mellan olika nivåer där skärgårdsbefolkningen känner sig ställd mot resten av kommunen. Respondenterna menar att vissa delar av lokalbefolkningen glöms bort i kommunens planering. Skärgårdsbefolkningen menar att de i viss mån får arbeta för sin egen överlevnad ute på öarna.

”Vi är som ett minisverige, internt inom ön försöker vi vara självhushållande, någon tandläkare har vi dock inte men det finns i stort sett kunskap inom alla näringar”.
(Intervjuperson 4)

Något som också speglar ett *vi mot dem*-mönster är den diskussion som framkommer med flera av respondenterna om att det i många fall är öborna själva som får stå för undehåll av infrastrukturen. Vill skärgårdsborna ha de mindre isvägarna, menar respondenterna att de får staka ut dem själv, möjligtvis med direktiv av kommun. Vill skärgårdsbefolkningen ha muddrat är det skärgårdsborna som måste arbeta för att få igenom en muddring. Här menar respondenterna att de är ett tidskrävande arbete på grund av alla de olika processer som måste genomgå och de tillstånd som måste accepteras av bland annat Länsstyrelsen.

Fyra respondenter menar att om det hela tiden sätts upp restriktioner för byggnationer på öar blir det svårare för nyinflyttning och sätter kommun och Länsstyrelse upp hinder för boendemöjligheterna på öar blir det samtidigt svårt för turismen att utvecklas och uppfylla målet med en "levande skärgård".

"Kommunen gör inte mycket, försöker mer hindra att man ska bo här, med olika byggförbud. Jag tror att kommunen är rädd att man ska behöva hemhjälp, och om barn flyttar hit att de ska bli kostnader med skolhjälp" (Intervjuperson 6)

En annan respondent uttrycker en liknande mening:

"Ser gärna att de lättas upp lite, de blir mer och mer restriktioner, Länsstyrelsen är hård med byggnationer. Jag tror egentligen inte att de vill ha ut så mycket folk hit... de följer ju mycket ansvar.... Jag hoppas på en levande skärgård, så de inte bara är ett ordspråk, en levande skärgård i verkligheten och inte bara i teorin!" (Intervjuperson 7)

Respondenterna vill se en "levande skärgård" och anser i större utsträckning att även kommunen vill det, även om det uppkommer begränsningar i deras arbete med utvecklingen av Luleå skärgård.

6. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med studien var att studera hur skärgårdsbefolkningens syn på utveckling i Luleå skärgård ser ut i förhållande till Luleå kommuns planer.

6.1 Olika parterers syn på utveckling av skärgården

Att skärgården i nuläget inte är speciellt utvecklad inom bland annat besöksnäringen verkar bland annat bero på skärgårdens kallvattenkontext som skapar de typiska begränsningarna som Lockhart, et al., (1997) beskriver. De framkommer av de intervjuade att skärgården som sådan inte finns i folks medvetande i tillräckligt stor utsträckning något som kan härledas till det tre I´en, "Ice, Isolation och Indigenous people" som Lockhart, et al., (1997) hänvisar till. Bland annat på grund av synen på skärgårdens korta säsong. Flera av de intervjuade ser bara möjligheter för utveckling under de tre sommarmånaderna juni, juli och augusti då turbotrafiken trafikerar. Flera av de intervjuade ser en utveckling av vintersäsongen som positiv, men samtidigt speglas de ett mönster av oförståelse för vintersäsongens utvecklingspotential. Även om skärgården i sig är en kallvattenskärgård motsäger sig den i flera fall synen som präglas av en kallvattenskärgård, bland annat "dåliga badmöjligheter, ett fåtal stränder och i viss mån turister med mer speciella intressen" som enligt Lockhart, et al., (1997) ofta är fallet i en kallvattenö-kontext. Lockhart, et al., (1997)´s beskrivning av kallvattenöars korta säsong och mindre mängd besökare stämmer dock in på några av skärgårdsbefolkningens syn på skärgårdens utvecklingspotential. Baldacchinos (2006) jämförande analys menar även att lokalbefolkningens aktiviteter på kallvattenöar i vissa fall inte är kopplade till vattnet överhuvudtaget på grund av vattnets kalla karaktär, något som inte stämmer överens med Luleå skärgård, här är vattnet en viktig del i det dagliga livet.

Några av respondenterna beskriver ett "vi-mot-dem"-mönster i utvecklingen av skärgården. Något som bland annat går att koppla till Bonsdorff, et al., (2011) som menar att en åldrande befolkning och en utflyttning av befolkningen leder till en ekonomisk nedgång i rurala områden. De traditionella näringarna i periferin urholkas vilket även speglas i skärgårdsbefolkningens syn på utveckling, de menar att den service som en gång fanns i skärgården långsamt försvinner. Här menar även respondenterna att kommunen de senaste åren inte ansträngt sig lika mycket i utvecklingen av denna del av kommunen.

Något som är intressant i resonemanget kring kommunens minskade ansträngning är frågan om var det egentliga ansvaret ligger? Tidigare näringar såsom fiske och jordbruk har inte bedrivits av kommunen och nuvarande potentiella näringar såsom turism bör enligt det flesta respondenter och informanter inte heller ligga på kommunens ansvar. Det framgår att kommunen är en viktig del i utveckling men det är viktigt att kommun och entreprenörer även vet var gränsen mellan de olika ansvarsområdena går. Att kommunen exempelvis tar sitt ansvar vad gäller kommunikationer och infrastruktur och att de entreprenörer som verkar i skärgården tar sitt ansvar vad gäller att driva de egna företag framåt, såsom är fallet för alla egen-företagare oavsett var verksamheten bedrivs.

6.2 Vikten av en bra dialog

Förtroendet mellan olika parter är av stor vikt och här är det även viktigt att upprätthålla ett redan uppbyggt förtroende (Hall, 2008b). Genom intervjuerna kan ett mönster urskiljas av hur skärgårdsbor blivit svikna och tappat förtroende för kommunen. Några av respondenterna upplevde även bristande information vid vissa förändringar i skärgården, det ansåg att de ibland inte fått någon information över huvud taget och att informationen kunde komma från fel källa. Här ansåg de även att dialog de senaste åren blivit

sämre och att de därmed reagerat mer på försämringen. Här är det viktigt att kommunen försöker förbättra sin dialog med skärgårdsbefolkningen igen och att kommunen genom skärgårdsföreningen når ut till alla skärgårdsbor. Även här är det dock viktigt att tänka på vems det egentliga ansvaret är, att skärgårdsbefolkningen även förstår att de har ett eget ansvar i att söka information och hålla en dialog mot kommunen. Vikten av en bra dialog mellan skärgårdsbefolkning och kommun bör lyftas fram eftersom ett bra informationsflöde bidrar till ett bättre samarbete och en större helhetssyn av skärgården, något som även är ett av kommunens mål. En bra dialog är av stor vikt och Murphy & Murphy (2004) menar att en bra dialog behövs för att den långsiktiga utvecklingen ska lyckas. Men samtidigt måste skärgårdsbefolkningen ha en förståelse för kommunen, det går inte att uppfylla allas önskemål och har de bosatt sig i skärgården alternativt alltid bott i skärgården, bör dessa individer redan vara medveten om vilka konsekvenser det medför.

6.3 Skärgårdsbefolkningens syn förankrad i kommunens arbete

Synen på utvecklingen av skärgården verkar ibland krocka mellan olika parter. Skärgårdsbefolkningen anser att kommunen i vissa fall försöker förhindra utvecklingen av skärgården och att skärgårdsbefolkningen i vissa fall är maktlös. Här menar fritidschefen samtidigt att kommunen arbetar med de resurser som finns att tillgå och mot de fyra huvudmålgrupperna på bästa sätt. Resultatet visar att de flesta intressenter på lokal nivå har någon form av intresse i att utveckla skärgården i en positiv riktning. Det är dock många viljor som måste tas till hänsyn och det är svårt att tillfredställa alla. Enligt informanterna ses bland annat utvecklingen av turism i skärgården som en stor potentiell näring och enligt kommunens egna planer för skärgården verkar så även vision och mål vara. Det gemensamma samarbetet för de fem nordliga

kommunerna Haparanda, Kalix, Luleå, Piteå och Skellefteå är ett steg i rätt riktning för utvecklingen av Bottenviken skärgård. Men för att utvecklingen av skärgården ska fungera i en större kontext krävs det även att aktörer inom varje kommun samarbetar.

Kommun och skärgårdsbefolkning verkar vara överens om att de är såväl nya som gamla entreprenörer som ska driva besöksnäringen till skärgården men för att detta ska kunna ske bör kommunen arbeta mer med de praktiska delarna. De intervjuade skärgårdsborna anser att Luleå kommun behöver använda fler resurser till att motivera nya företag att våga etablera sig i Luleå skärgård, ett mål som kommunen redan strävar efter. Respondenterna menar även att Luleå kommun i möjligaste mån även borde undvika att konkurrera med de privata entreprenörerna och istället fokusera på att lyfta deras verksamheter.

Den tillgänglighetsproblematik som många öar besitter (Baldacchino, 2007) speglas även i resultatet. Både skärgårdsbefolkningen och utvecklingsarbetare anser att tillgängligheten ut till skärgården är den viktigaste faktorn för en ”levande skärgård”. Här gäller det att arbeta med de resurser kommun och entreprenörer har och göra transportmöjligheterna ut i skärgården så effektiva som möjligt.

Enligt de restriktioner som respondenterna beskriver kring byggnaders utseende i skärgården, verkar kommunen vilja bevara ”den svenska bilden av skärgården”, som även Bohlin (2011) beskriver. En del av marknadsföringen av skärgården ligger i den karaktäristiska bilden och med följer även den upplevelse som besökare av skärgården förväntar sig. Det kan därför anses som ett positivt beslut att bevara den traditionella bilden av skärgården i utvecklingsarbetet, kanske främst för turismen. Här beskriver några av respondenterna restriktioner kring byggnationers utseende som

ett problem och att kommunen bara lägger sig i och informerar om de negativa aspekterna som finns i ett liv ute i skärgården. Fritidschefen menar att det är viktigt att fokusera på vissa områden i skärgården för att skapa en attraktiv och levande skärgård. Här menar även Ankre (2007) att det är viktigt med planering i utvecklingen av skärgården och att rätt områden utvecklas på rätt sätt.

Intressenter påverkas olika av de direkta beslut som tas inför ett projekt eller icke-projekt vid planeringsbeslut (Hall, 2008b). I resultatet speglas ett tydligt mönster av olika intressenters syn på en negativ utveckling av skärgården och vilka resurser som borde sättas till för en positiv utvecklingen av skärgården. Här kan olika gruppers intressen urskiljas, skärgårdsbefolkningens intresse, skärgårdsföreningens intresse, entreprenörer i skärgårdens intresse samt hur dessa ställer sig mot kommunens planer för skärgården. I resultatet är det tydligt att de individer som inte är direkt kopplade till skärgårdsutvecklingen, inte heller ser ett lika stort intresse i utvecklingen av skärgården, trots att dessa skärgårdsbor egentligen indirekt påverkas positivt eller negativt. Som Lankford & Howard (1994) nämner kan man även se ett mönster hos de respondenter som själva är en direkt del av utvecklingen, dessa skärgårdsbor är positiva till utveckling av skärgården.

När lokalbefolkningens egna utomhusaktiviteter störs eller blir mer svårtillgängliga på grund av utvecklingen, försvagas deras positiva syn på en fortsatt utveckling (Lankford & Howard, 1994). Den här synen delar flera av de privata fiskarna. Fisketurismen genom sportfisket är en av de faktorer som påverkat skärgårdens fiskemöjligheter med bland annat fiskeförbud inom olika områden. För sportfisket är detta en positiv utveckling eftersom fiskebeståndet ökar men de skärgårdsbor som alltid har haft möjligheten att fiska, var det vill, när det vill, ser inte denna utveckling som positiv. När

lokalbefolkningen börjar se turistindustrin som den sista möjliga näring att satsa på, när andra näringar minskar, förändras synen på turismutveckling till en mer positiv (Lankford & Howard, 1994). Det här mönstret anser en av informanterna på kommunen speglas i utvecklingen. Här menar informanten att de skett en attitydförändring kring intresset och utvecklingen av skärgården under de senaste åren. Från en stark industristad, till en stad med en ökad tjänste- och handelsindustri.

Det är viktigt att planeringsprocessen anpassas till platsen. I utvecklingsarbetet är det viktigt att alla inkluderas, bland annat lokalbefolkningen och de individer som interagerar med platsen (Hall, 2008b). I den här studien är de skärgårdsbefolkningen som bedöms vara viktiga i planeringsprocessen och här är det viktigt att alla möter gemensamma mål för en effektiv utveckling. Här poängterade en av informanterna vikten av att en hållbar utveckling bör gå hand i hand med alla mål. Alla intressenter påverkar varandra på olika nivåer och bör därför ha förståelse för varandras behov (Murphy & Murphy, 2004). Här anser flera av respondenterna att de har en förståelse för varandras roller. Skärgårdsbefolkningen menar att de finns plats för förbättring kring vissa områden och utvecklingsarbetare menar att det finns plats för utveckling men att det inte går att tillgoda se allas behov. Murphy & Murphy (2004) menar även att det är viktigt att olika intressenter blir inkluderade för att platsen ska kunna erbjuda en mottaglig miljö. Här är det viktigt att utvecklingsarbetare kommer ihåg skärgårdsbefolkningen som en del av platsen och en del av den produkt som besökaren får när den besöker skärgården.

6.4 Slutsats

Av denna undersökning har det visat sig att skärgårdsbefolkningens egen syn på utveckling i huvudsak är positiv. En stor del av respondenterna anser dock att kommunen gör för lite, att de

satsningar som görs inte är tillräckliga för utvecklingen mot en levande skärgård, att kommunen ibland gör helt fel prioriteringar och att de kanske inte alltid ser de dolda vinsterna som följer med besöksnäringen. För att effektivisera utvecklingsprocessen bör samarbetet mellan olika parter förstärkas, fördelningen av ansvar mellan olika parter bör lyftas och i samarbetet är dialogen mellan olika intressenter viktig. Genom att skapa en bättre dialog förbättras förhållandet mellan skärgårdsbefolkning och kommun vilket skapar större förutsättningar för en lyckad utveckling. Både respondenter och kommun anser att begränsningarna i skärgårdens utveckling ligger i medvetande hos folk, både på en medborgelig nivå där en majoritet forfarande tänker ”industristad” och ”idrott” men även på en utvecklingsnivå där skärgården tycks hamna i skymundan för dessa typer av aktiviteter.

Resultatet visar att det är svårt att göra alla delaktiga i utvecklingsprocessen, även om kommunen vill tillfredsställa hela skärgårdsbefolkningen i utvecklingen. Av de intervjuade upplevde majoriteten att utveckling är bra för skärgården. Här anses turism vara en drivkraft till utveckling av skärgården vad gäller förbättrad infrastruktur, underhåll och kommunikationer.

6.5 Fortsatt forskning

I en fortsatt studie av skärgårdsbefolkningen hade det varit intressant att intervjua ett större antal kvinnor för att undersöka om synen på utveckling sett annorlunda ut med en annan könsfördelning. Det skulle även vara intressant att få en bild av Länsstyrelsen syn på utvecklingen av skärgården. En förståelse till varför hinder i utvecklingen sätts upp och hur det skulle kunna gå att planera för att synen på utveckling mellan olika parter ska gå hand i hand. Det skulle även vara intressant i en fortsatt studie att göra en större tillgänglighetstudie för att få en större förståelse av vad kommunikation, infrastruktur och därmed tillgänglighet bidrar

med i utvecklingsprocessen. Detta eftersom tillgängligheten enligt vad som framgår i resultatet är den främsta möjligheten i utvecklingen av skärgården.

Baldacchino (2006) beskriver olika öar i världen, bland annat Luleå skärgård i Sverige och Banks skärgård i Canada. I en fortsatt studie hade det varit intressant att göra en komparativ studie mellan de två skärgårdarna för att se vilka olika förutsättningar det finns i ett utvecklingsperspektiv beroende på olika aspekter.

En annan intressant studie av Luleå skärgård skulle vara att se hur Lulebor på fastlandet ser på skärgården samt hur olika organisationer arbetar med skärgården, exempelvis Visit Luleå. I en vidare studie av olika organisationers arbete med Luleå skärgård hade det även varit intressant att studera hur marknadsföringen för skärgården ser ut, till och för vem den är inriktad. Att exempelvis studera hur den stora andel norrmän som besöker Luleå stad varje år ser på skärgården, för att veta hur kommun och entreprenörer bör marknadsföra sig för att locka denna del av kommunens besökare. Det hade även varit intressant att i en fortsatt studie studera politikerns syn på utvecklingen av skärgården och hur de påverkar de beslut som tas på lägre nivå kring utvecklingen.

8. KÄLLFÖRTECKNING

8.1 Publicerat/trycka material

Ankre, R. (2007). Understanding the visitors. A prerequisite for coastal zone planning. Dissertation. *Blekinge Institute of Technology*. Karlskrona. Printfabriken

Baldacchino, G. (2006). Warm versus Cold Water Island Tourism: A review of Policy Implications. *Institute of island studies Journal*. (1). ss. – 183-200

Baldacchino, G. (red.) (2007). *A world of islands: an island studies reader*. Charlottetown, Canada: Media Center

Bohlin, M. & Elbe, J (red) (2011). *Utveckla turistdestinationer. Ett svenskt perspektiv*. 2. uppl. Malmö: Liber

Bonsdorff, E. Hagman, P. Joas, M. Kurtén, T & Vikström, B. (2011). *Konflikter i skärgårdsmiljön. Biologiska, etiska och samhällsliga perspektiv på Åbolands skärgård*. Åbo: Painosalama

Boyle, P., Halfacree, K. & Robinsion, V. (1998). *Exploring Contemporary migration*. Harlow: Pearson Education

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). ss. 77-101.

Conlin, M. & Baum, T. (1995). *Island tourism: Management principles and practice*. Chichester: John Wiley

Hall, M. C. Müller, D. K & Saarinen, J. (2008a). *Nordic tourism. Issues and Cases*. Channel View Publications

Hall, M. C (2008b). *Tourism planning: Policies, processes and relationships*. Harlow. Prentice Hall

Holme, I. M & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur: Lund

Kvale, S & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund

Lankford, S.V. and Howard, D.R. (1994). Developing a tourism impact scale. *Annals of Tourism Research* 21. (1). ss. 121– 39.

Lockhart, D, G. & Drakakis-Smith, D. (red.) (1997). *Island tourism: trends and prospects*. London: Pinter

Lundholm, K. (2010). *Luleå skärgård – ett örike i Bottenviken*. Luleå: GTC Luleå Gammelstad

Moreno Gil, S. (2002). *Tourism Development in the Canary Islands*. Spain: University of Las Palmas de Gran Canaria. ss. 744-747.

Murphy, P. E & Murphy, A. E (2004). *Strategic Management for Tourism Communities: Bridging the Gap*. Clevedon, Channel View Publications

8.2 Muntliga källor

Offentliga informanter

Informant 1: Göran Wallin, Projektledare för Bottenviken skärgård
Luleå 2012-05-11

Informant 2: Helén Wiklund Wårell, Fritidschef Luleå kommun,
Luleå 2012-05-15

Respondenter

Intervjuperson 1. Icke-företagande. Luleå, 2012-04-12

Intervjuperson 2. Icke-företagande. Luleå, 2012-04-12

Intervjuperson 3. Icke-företagande. Luleå, 2012-04-17

Intervjuperson 4. Egen-företagande. Luleå, 2012-04-18

Intervjuperson 5. Egen-företagande. Luleå, 2012-04-19

Intervjuperson 6. Icke-företagande. Luleå, 2012-04-21

Intervjuperson 7. Egen-företagande. Luleå, 2012-04-25

Intervjuperson 8. Egen-företagande. Luleå, 2012-04-25

8.3 Internetkällor

Luleå kommuns hemsida. (2010). Fakta Luleå skärgård, 2012-04-15
<http://www.lulea.se/forinvanare/fritidochidrott/luleaskargard/fakta/varldensendabrackvattensskargard.4.6ebed23a109d954a359800011237.html>

Luleå kommuns hemsida. Strategi Bottenviken skärgård, 2012-04-20
http://www.lulea.se/download/18.34f82cf8127876do829800013540/Strategi_Bottenvikens_skargard.pdf

Luleå kommuns hemsida. (2010). Allmän fakta, 2012-05-07
<http://www.lulea.se/forinvanare/fritidochidrott/luleaskargard/fakta/allmannafakta.4.6ebed23a109d954a359800011227.html>

Luleå kommuns hemsida. Bottenvikens skärgård, 2012-05-08
http://www.lulea.se/download/18.7c24bc69121e9ff3ad180004295/Bottenvikens_sk%C3%A4rg%C3%A5rd_2009.pdf

Luleå kommuns hemsida. (2012). Befolkningsstatistik, 2012-05-13
<http://www.lulea.se/meromlulea/kartorstatistik/befolkningsstatistik.4.2f9f4fe5132ad5c915780005880.html>

Luleå kommuns hemsida. Karta över Luleå skärgård, 2012-05-13,
[http://www.lulea.se/download/18.5ee063d310c3f1df7dd80002924/
koma4myckettxt.pdf](http://www.lulea.se/download/18.5ee063d310c3f1df7dd80002924/koma4myckettxt.pdf)

Luleå kommuns hemsida, Gammelstads kyrkstad, 2012-05-13
<http://www.lulea.se/gammelstad>

Luleå kommuns hemsida. (2011). Luleå skärgård, 2012-05-13
[http://www.lulea.se/forinvanare/byggaochbo/samhallsplanering/de
taljplaner/luleaskargard.4.6of2aab112a389aa66d8000924.html](http://www.lulea.se/forinvanare/byggaochbo/samhallsplanering/de
taljplaner/luleaskargard.4.6of2aab112a389aa66d8000924.html)

Luleå kommuns hemsida. Områdesbeskrivning 2012-05-13
[http://www.lulea.se/download/18.6f831851130099c604080001224/
/Lule%C3%A5+kommun+Omr%C3%A5desbeskrivning+2011.pdf](http://www.lulea.se/download/18.6f831851130099c604080001224/
/Lule%C3%A5+kommun+Omr%C3%A5desbeskrivning+2011.pdf)

Luleå kommuns hemsida. Luleå skärgård – En levande skärgård. En
strategi och en åtgärdsplan för åren 2008-2013, 2012-05-17
[http://www.lulea.se/download/18.2fc1edcc121351dcf71800017955/
Lule%C3%A5+sk%C3%A4rg%C3%A5rd+-
+Strategi+och+%C3%A5tg%C3%A4rdsplan+2008+-+2013.pdf](http://www.lulea.se/download/18.2fc1edcc121351dcf71800017955/
Lule%C3%A5+sk%C3%A4rg%C3%A5rd+-
+Strategi+och+%C3%A5tg%C3%A4rdsplan+2008+-+2013.pdf)

Länstyrelsen Norrbottens hemsida. Natura 2000, 2012-05-17
[http://www.lansstyrelsen.se/norrbotten/Sv/djur-och-
natur/skyddad-natur/natura-2000/Pages/default.aspx](http://www.lansstyrelsen.se/norrbotten/Sv/djur-och-
natur/skyddad-natur/natura-2000/Pages/default.aspx)

Länstyrelsen Norrbottens hemsida. Fågelskyddsområden, 2012-05-
17
[http://www.lansstyrelsen.se/norrbotten/Sv/djur-och-
natur/skyddad-natur/djur-och-
vaxtskyddsomraden/fagelskyddsomraden/Pages/default.aspx](http://www.lansstyrelsen.se/norrbotten/Sv/djur-och-
natur/skyddad-natur/djur-och-
vaxtskyddsomraden/fagelskyddsomraden/Pages/default.aspx)

Nationalencyklopedins hemsida. Skärgård, 2012-04-01

<http://www.ne.se/sk%C3%A4rg%C3%A5rd>

Naturvårdsverkets hemsida. (2011). Naturreservat, 2012-05-17

<http://www.naturvardsverket.se/Start/Naturvard/Skydd-av-natur/Naturreservat/>

Swedish Laplands hemsida. Bottenviken skärgård, 2012-05-17

<http://www.swedishlapland.com/se/Bottenvikens-skargard/Kuststrackor/Mellersta/Junkon/>

Turistdelegationen, 1995. 2012-05-14

<http://publikationer.tillvaxtverket.se/ProductView.aspx?ID=1006&pageIndex=0>

BILAGOR

BILAGA 1, Intervjufrågor till skärgårdsbefolkningen

Fråga 1. Berätta lite om ditt liv i Skärgården.

Fråga 2. Vilken erfarenhet har ni av turism och besökare i Luleå skärgård?

Fråga 3. Hur skulle ni vilja se att skärgården utvecklas?

Fråga 4. Hur skulle ni vilja se att besöksäsongen för skärgården utvecklas?

Fråga 5. Hur anser ni att telefoni och IT fungerar i skärgården?

Fråga 6. Hur anser ni att tillgängligheten till skärgården fungerar?

Fråga 7. Vilken kännedom har ni om framtida planer för utvecklingen av Luleå skärgård?

Fråga 8. Finns det något samarbete mellan Er och Luleå kommun?

Fråga 9. Hur anser ni att dialogen med kommunen fungerar vid nya förändringar?

Fråga 10. Hur anser du att Luleå kommuns arbete med skärgården fungerar?

BILAGA 2, Intervjufrågor till projektledare för skärgården

Fråga 1. Kan du berätta lite kort om hur ditt arbete med skärgården ser ut?

Fråga 2. Vilka är de främsta målen i utvecklingen av skärgården?

Fråga 3. Hur ser ditt arbete med kommunen ut?

Fråga 4. Hur anser du att kommunens arbete/utveckling av skärgården fungerar?

Fråga 5. Hur ser dialogen med skärgårdsbefolkningen ut?

BILAGA 3, Intervjufrågor till fritidschefen på Luleå kommun

Fråga 1. Kan du berätta lite kort om hur ert arbete med skärgården ser ut?

Fråga 2. Vilka är de främsta målen i utvecklingen av skärgården?

Fråga 3. Vilka begränsningar finns det i utvecklingen av skärgården?

Fråga 4. Är de någon speciell målgrupp ni riktar in er på i utvecklingen av skärgården?

Fråga 5. Hur ser dialogen mellan er och skärgårdsbefolkning ut?